

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ธนกร อินตะสิน

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ธนกร อินตะสิน
ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจาก
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำปีงบประมาณ 2562

Development of CARES Learning Activities to Enhance
Teachers' Characteristics of Pre-service Teachers
in Early Childhood Education,
Faculty of Education, Burapha University

THANABHORN INTASIN, M.Ed.

Department of Learning Management
Faculty of Education
Burapha University
Academic Year 2019

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุฒิ เพ็งพันธ์ และดร.สรพงษ์ เจริญกฤตยาวุฒิ

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ในการให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตลอดจนนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้พิจารณาอนุมัติทุนในการทำวิจัย ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณความดีทั้งหลายอันเกิดจากการทำวิจัยครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

ธนกร อินตะสิน

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ชื่อผู้วิจัย	ธนกร อินตะสิน
ปีการศึกษา	2563

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการความสมัครใจในการร่วมทำกิจกรรม เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นนิสิตที่จะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบเต็มรูปแบบ จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูที่มุ่งพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู 2) สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES 3) แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู 4) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ CARES วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการสร้างแบบวัดเพื่อคุณลักษณะความเป็นครูที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ CARES มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.52, SD = .13$)

1. กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นนำเสนอ และแลกเปลี่ยน และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล

2. นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม คือ ($\bar{X} = 3.68, SD = .41$)

3. นิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41, SD = .10$)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ CARES / คุณลักษณะความเป็นครู/ สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

Title Development of CARES Learning Activities to Enhance Teachers’ Characteristics of Pre-service Teachers in Early Childhood Education, Faculty of Education, Burapha University

The researcher Thanabhorn Intasin, M.Ed.

Academic year 2020

This study used research and development approach with attempts 1) to develop CARES learning activities to enhance teachers’ characteristics, 2) to investigate characteristics of pre-service teachers in early childhood education (ECE) and 3) to study satisfaction of pre-service teachers in early childhood education (ECE). The target participants were 3 experts and 17 fourth -year pre-service ECE teachers, who were purposefully selected, enrolled in the second semester of academic year 2019 Faculty of Education, Burapha University. The fourth -year pre-service ECE teachers were obtained as they going to complete a professional teacher experience program. Therefore, it was suitable to build teacher characteristics focusing on children development with love and respect for other people as well as to allow the pre-service ECE teachers to check their own feeling towards the early childhood teaching profession. The instruments used in the research consisted of; a handbook for organizing the learning activity "CARES" to build teacher’ characteristics; a notebook to record the learning activity "CARES"; an assessment form of suitability for the learning activity "CARES"; an assessment form of teacher characteristics; and a questionnaire regarding satisfaction towards the use of the learning activity "CARES". Data analysis was conducted by using mean, standard deviation and content analysis.

The research finding as follows:

The result of indicated in the learning activity "CARES" had teacher characteristics at an excellent level ($\bar{x} = 4.52$, $SD = .13$).

1. The learning activity "CARES" to build teacher characteristics consisted of 4 steps, namely preparation, operation, presentation and exchange, and summary and assessment.

2. The pre-service teachers participating in the learning activity "CARES" teachers' characteristics at excellent level ($\bar{x} = 3.68$, $SD = .41$). When individual aspects were taken into consideration, it was found that the aspects of love and faith in the early childhood teaching profession, cooperating with the people involved creatively, having a sense of humor and skills of applying information technology for learning and communication were at an excellent level ($\bar{x} = 3.93$, 3.83 and 3.65 , respectively). Moreover, understanding of cultural differences and paradigm differences was at an excellent level ($\bar{x} = 3.31$).

3. The pre-service teachers were satisfied with the participation in the learning activity "CARES" at high level ($\bar{x} = 4.41$, $SD = .10$).

Key words: learning activity "CARES", teachers' characteristics, Early Childhood Education

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การพัฒนาวิชาชีพครู.....	10
ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครู.....	10
ครูกับการพัฒนาทางวิชาชีพ.....	12
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู.....	16
แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู.....	23
มาตรฐานวิชาชีพครู.....	24
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครู.....	29
คุณลักษณะความเป็นครู.....	29
คุณลักษณะที่ดีของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย.....	35

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
หลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู.....	38
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning).....	38
การไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking).....	43
การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning).....	45
การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning).....	47
การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism).....	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES.....	54
ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES.....	57
ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES.....	60
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู.....	64
ตอนที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู.....	67
ตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู.....	68
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผล.....	75
ข้อสังเกตทั่วไป.....	79
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	80

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก.....	88
ภาคผนวก ข.....	90
ภาคผนวก ค.....	98
ประวัติผู้วิจัย.....	156

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การสร้างแบบวัดเพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นครู.....	63
2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินแบบวัดคุณลักษณะความเป็นครูโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	65
3 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยรวมและรายข้อ.....	66
4 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน.....	67
5 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ.....	68
6 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ด้านการนำความรู้ไปใช้.....	70

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการทำวิจัย.....	55

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง/ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับครูทำร้ายเด็กในช่วงปี 2562 สร้างความสั่นสะเทือนต่อวงการวิชาชีพครูปฐมวัย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกระทบความรู้สึกของผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก (สุรียเดช ทรีปาตี. ออนไลน์) ก่อให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับกระบวนการผลิตครู จรรยาบรรณวิชาชีพครู และจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูของสถาบันการศึกษาต่างๆ ว่าเป็นไปตามที่คุรุสภารับรองหรือไม่ ตลอดจนในวงการวิชาการของสถาบันผลิตครูเกิดคำถามขึ้นว่าระยะเวลาในการเรียน 4-5 ปี นิสิต/นักศึกษาวิชาชีพครูได้ถูกการหล่อหลอมให้มีคุณลักษณะความเป็นครูมากน้อยเพียงใด

คุรุสภาได้กำหนดวิชาชีพครูว่า เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครูร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครูที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มที่ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย คุณลักษณะความเป็นครูได้กำหนดไว้ในเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพของคุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา, 2557 : 16-19)

โดยที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่คุรุสภาให้การรับรองเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรพิจารณาจากมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการผลิต และมาตรฐานบัณฑิต ซึ่งในมาตรฐานการผลิตด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้กำหนดมาตรฐานข้อ 5.4 การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และมีเกณฑ์การรับรองข้อ 2.8 (2) มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร และ (3) มีคู่มือการประเมินผล และสมุดบันทึกหรือระเบียบรายงานผลตามมาตรฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานบัณฑิต ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู/ความเป็นผู้นำ กำหนดเกณฑ์การรับรองของวิชาชีพครู ข้อ 1) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปีละไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม ดังนั้น ในกระบวนการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูจึงต้องให้ความสำคัญและดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูอย่างเป็นรูปธรรม และมีความต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2557 : 16-19)

ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง มีกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้กับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูปฐมวัยที่มีความเข้มข้น

อย่างน้อยแตกต่างกันไป และครูสภาไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะความเป็นครูให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้น สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 12)

อีกทั้งความเป็นครูตามข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ประกอบด้วย เป้าหมายต่างๆ ได้แก่ สภาพงานครูปฐมวัย คุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัยและมาตรฐานวิชาชีพครู การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครู สิทธิเด็กที่เกี่ยวข้องกับครูปฐมวัย การจัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูปฐมวัย การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ครอบรู้นในเนื้อหาวิชาการศึกษาศาสตร์ และกลยุทธ์การสอนเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาภายใต้หลักการธรรมชาติ และพัฒนาการที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย แสวงหาและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัย จากองค์ประกอบของมาตรฐานความเป็นครูทั้งหมดดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2556 : 72-74)

จากการศึกษาผลกระทบทางด้านจิตใจของเด็กจากกรณีครูที่ทำร้ายให้กลับมาสู่สภาวะปกติอย่างปลอดภัย โดยรวบรวมข้อมูลจากกุมารแพทย์ว่าเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงอาจมีพฤติกรรมและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนและการเรียน ส่งผลกระทบในด้านความหวาดผวา ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ การมองโลกในแง่ร้าย และอาจมีแนวโน้มเป็นเด็กใช้ความรุนแรงกับคนอื่น โรงเรียนควรเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย (สุริยเดว ทรีปาตี. ออนไลน์)

ผลกระทบด้านความรุนแรงในโรงเรียน ตลอดจนมาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภา ผู้วิจัยได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่อยู่ระหว่างการศึกษาศาสตร์โดยการคัดสรรประเด็นที่เกิดจากการบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ (1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา (2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 และ (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

กิจกรรมการเรียนรู้ CARES ฉบับนี้ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภา บนหลักการของ Educare ในการสร้างแรงบันดาลใจ

มุ่งการดึงเอาสิ่งที่ดีงามรวมถึงคุณธรรม ออกมาจากจิตใจของนิสิตนักศึกษา โดยใช้หลักความรักความเมตตา ผสานกับการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา มุ่งดึงสิ่งที่ดีจากศักยภาพในตนของนิสิตนักศึกษาให้ปรากฏออกมา ผ่านการสอนหรือการฝึกอบรม มีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ประการ ได้แก่ (1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based Learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง (Boam and Sparrow, 1992) ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่งๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ (2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based Learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม (Felder and Brent, 2009) (3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective Thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ (McKinney, 2011) และ (4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุด ให้เกิดอุปนิสัยที่ดีงาม (Character) นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ (Action) ที่ตอบสนองความต้องการของเด็กปฐมวัย (Responsive) เข้าอกเข้าใจเด็กปฐมวัย (Empathy) ตลอดจนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ในด้านการมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาเด็กดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ สร้างความศรัทธาที่ดีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เชื่อมมั่นในวิชาชีพและสามารถดึงศักยภาพของเด็กปฐมวัยให้ปรากฏออกมา อีกทั้งมีสมรรถนะที่จำเป็นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ซึ่งนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้จะได้รับการเสริมสร้าง ปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาและสมรรถนะที่จำเป็นอย่างเข้มข้น และต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อสำเร็จการศึกษาจะเป็นบัณฑิตวิชาชีพครูที่มีคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาผลคุณลักษณะความเป็นครูด้านการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู พร้อมทั้งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยให้แก่นิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นิสิตนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาศาสตร์ได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูด้านการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัย
3. เป็นแนวทางในจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูด้านการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา สำหรับสถาบันผลิตครูปฐมวัยในบริบทอื่นๆ รวมทั้งเป็นแนวทางให้กับการพัฒนานิสิตสาขาวิชาอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาศาสตร์ ด้านวิชาชีพครู และด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และแนวคำถามการวิพากษ์กรอบแนวคิด ต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และแนวคำถามการวิพากษ์ต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยความสมัครใจในการร่วมทำกิจกรรม เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาเอกและวิชาชีพควรได้รับการเสริมสร้างในเรื่องการมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาต่อเด็ก ดูแลให้การศึกษาแก่เด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มตัวอย่าง นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการทดลอง 1 ภาคเรียน ได้แก่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้ CARES
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
 - 2.2 ความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ สาระสำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย/ คุณลักษณะ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และภาคผนวก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู หมายถึง

กระบวนการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ฯ อย่างเป็นระบบ ที่เกิดจากการนำหลักการพื้นฐาน 4 ประการ มาบูรณาการ ได้แก่ (1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด และ (4) การช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 3) ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 4) สร้างต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ และเอกสารประกอบ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ เครื่องมือประเมินคุณลักษณะความเป็นครู 5) ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 6) การปรับปรุงแก้ไขคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 7) การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ฯ และ 8) การปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ฯ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์

2. **คุณลักษณะความเป็นครู** หมายถึง พฤติกรรม เจตนาธรรมณ์ ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดีและเป็นที่ยอมรับของครูปฐมวัยที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย

2.1 ความรักในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษา

ปฐมวัยที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่จะดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญไม่ใช่มุ่งสอนเนื้อหา และมีความรักและความศรัทธาต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

2.2 มีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง ความสามารถของนิสิตสาขา

การศึกษาปฐมวัยที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตนออกมาเป็นการสร้างสรรค์ชิ้นงาน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และสื่อสาร การสร้างสรรค์ เป็นต้น

การประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม หรือผลงานของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง คุณลักษณะที่ความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับ ดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับ ดี

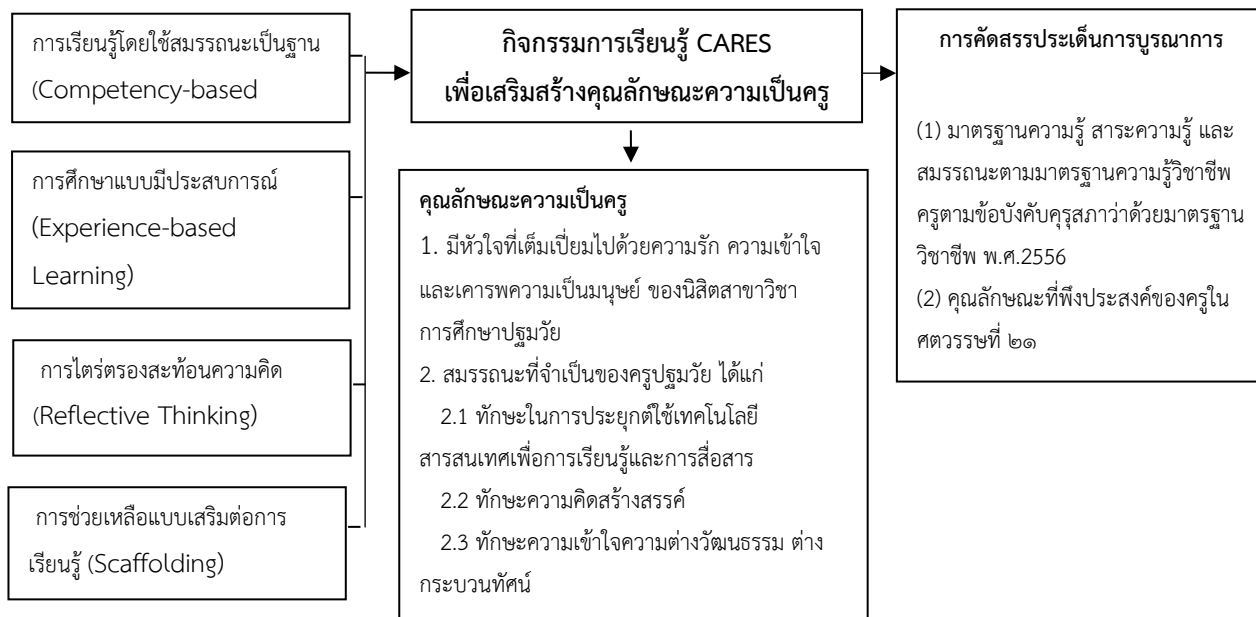
คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับ พอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.49 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี หลังการจัดกิจกรรม สูงขึ้น
2. ความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพครู

- 1.1 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครู
- 1.2 ครูกับการพัฒนาทางวิชาชีพ
- 1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู
- 1.4 แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู
- 1.5 มาตรฐานวิชาชีพครู

2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครู

- 2.1 คุณลักษณะความเป็นครู
- 2.2 คุณลักษณะที่ดีครู
- 2.3 คุณลักษณะที่ดีของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครูปริญญาตรี

3. หลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CARES

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู

- 3.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning)
- 3.2 การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning)
- 3.3 การไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking)
- 3.4 การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning)
- 3.5 การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

1.1 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครู

การจะเป็นครูผู้ที่มีความพร้อมจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงด้วยระบบและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นได้มีนักการศึกษา นักวิชาการและองค์กรต่างๆ ได้เสนอแนวคิด กระบวนการ รวมทั้งวิธีการอย่างหลากหลาย ดังนี้

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544, หน้า 15-16) ได้กล่าวถึง ครูไทยในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาการและเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบันย่อมเปลี่ยนวิถีชีวิต วิถีสังคม และวิถีวิชาชีพไปตามสมควร การพัฒนาและความก้าวหน้าของชีวิตในแต่ละยุคทำให้บางอาชีพสูญหาย บางอาชีพเสื่อมถอย และบางอาชีพหรือวิชาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามบรรทัดฐานแห่งวิชาชีพครูดังแนวคิดของ ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์นั้นก็ยังเป็นสัจธรรมอยู่ในสังคมไทยแม้สังคมไทยจะเคลื่อนเข้าสู่ยุคไร้พรมแดน ยิ่งนานนารายประเทศก็ตาม และได้สรุปประเด็นเรื่องคุณภาพครู (หน้า 37-40) จากประชุม คณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่กรุงเทพมหานคร ไว้ว่า ประเทศต่างๆ ควรมีแนวทางในการพัฒนาครู ดังนี้

1. การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู ควรมีการคัดเลือกและสรรหาผู้เข้าเรียนที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมเข้ามาศึกษาเล่าเรียนสาขาครุศาสตร์ ส่วนการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่งควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก
2. การศึกษาเบื้องต้นในสถาบันฝึกหัดครู การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรจัดถึงปริญญาตรีเป็นขั้นตอนในอนาคต ครูต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะอาดเพื่อการเรียนรู้ พัฒนาบุคลิกภาพเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน
3. การอบรมครูประจำการ ต้องเปิดโอกาสให้ครูที่ประจำการแล้วได้รับการอบรมความรู้ใหม่ๆ เสมอๆ โดยเฉพาะการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู การปรับปรุงทักษะของคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาช่วยร่วมการผลิตครูย่อมพัฒนาระบบผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพขึ้น
5. การนิเทศ การควบคุม การตรวจสอบและการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครู อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูรับทราบเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครู การนิเทศ ทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

6. การจัดการต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ โดยส่งเสริมให้แต่ละแห่งมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตลอดจนการกำหนดปริมาณของครูต้องส่งเสริมให้ครูได้ทำงานเต็มศักยภาพด้วย

7. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครู ทั้งช่วยในการปฏิบัติภารกิจของครูและเป็นผู้ร่วมตรวจสอบการทำงานของครู

8. สภาพการปฏิบัติงานต้องให้ความสนใจในการโน้มน้าวใจครูผู้สอนให้ปฏิบัติงานโดยไม่ละทิ้งอาชีพ ทั้งอัตราเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ตลอดจนสภาพอื่นๆ ในการทำงานจะต้องดีพอเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่นๆ

9. อุปกรณ์การสอน การฝึกหัดครูและการสอนในโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอนโดยเฉพาะแบบเรียนหลักสูตรจะต้องปรับปรุงอยู่เสมอโดยให้ครูมีส่วนร่วมทั้งในชั้นวางแผนและชั้นดำเนินการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาความรู้ใหม่ๆ สอนทักษะและประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นัยนา ทองศรีเกตุ (2544, หน้า 40) ได้สรุปจากการประชุมนานาชาติว่าด้วยการเตรียมครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับคุณภาพครูไว้ว่า ครูต้องมีความรู้และพัฒนาตนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับสาระเนื้อหาๆ ของหลักสูตรตลอดจนเป้าหมายของหลักสูตรนั้นๆ
2. ทักษะวิชาครู (Skill of Effective Pedagogy) ครูต้องมีทักษะรวมทั้งความสามารถในการนำวิชาครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีสอนที่หลากหลายตลอดทั้งวิธีการและยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ต่างๆ
3. การไตร่ตรองไตร่สวน (Reflection) และความสามารถในการวิพากษ์ตนเอง
4. ความเข้าใจคนอื่นและการยอมรับคนอื่น (Empathy) การรู้จักยอมรับคนอื่นทั้งที่เป็นผู้ร่วมงานและศิษย์ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ในการจัดการศึกษาทั้งทางด้านจิตพิสัยและพุทธิพิสัยของศิษย์
5. ความสามารถในการจัดการ (Managerial Competence) ความรับผิดชอบในการจัดการทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

ชนาธิป พรกุล (2544, หน้า 6-7) เสนอว่าครูในยุคปัจจุบันควรมีคุณสมบัติที่ต้องพัฒนาสรุปได้ ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างลุ่มลึก
2. ติดตามความก้าวหน้าในเทคนิควิธีการสอนตลอดเวลา ครูจึงต้องเป็นสมาชิกของสมาคมหรือชมรมทางวิชาการ

3. เป็นแบบอย่างในการคิดการทำ
4. เป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้
5. เป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศ
6. เป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ
7. เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

อึ้ง บั้วศรี (2545, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครูซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะหน่วยงานหลักในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีแผนปฏิบัติได้กำหนดยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ดังนี้

1. มีการปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรีเป็นหลักสูตร 5 ปี เพื่อยกระดับวิชาชีพครู
2. มีการพัฒนาหลักสูตรปริญญาโททางการสอนการบริหารการศึกษาอื่นๆ เพื่อสนองความต้องการของวงการการศึกษา
3. มีการจูงใจโดยการให้ทุนการศึกษา การประกันมีงานทำและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสรรหาเพื่อดึงดูดคนเก่งให้มาเรียนครู
4. มีการให้ทุนการศึกษาปริญญาโทและเอกทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งทุนฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาวเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. มีการดำเนินการเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับใบประกอบวิชาชีพ
6. มีการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม

1.2 ครูกับการพัฒนาทางวิชาชีพ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สร้างคนเพื่อมาพัฒนาสังคมและประเทศ ครูคือกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เมื่อหันมามองสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โรคระบาด จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาครูและเตรียมครูที่จะเข้าสู่วิชาชีพให้มีสมรรถนะสูงขึ้น

การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด ต้องเปิดโอกาสให้ครูมีอิสระและเสรีภาพทางวิชาการในการประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพคอยควบคุม การสร้างครูให้มีศักยภาพทางสมรรถนะทางวิชาชีพที่สูงขึ้นนั้น สถาบันผลิตครูต้องเตรียมในด้านสมรรถนะการทำหน้าที่ครู และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2553. Online) กล่าวถึงการพัฒนาวิชาชีพครูไว้ว่า การพัฒนาครูเป็นการดำเนินงานที่พยายามจะสร้างเสริมความรู้ ทักษะ ความสามารถ ให้บังเกิดสมรรถนะที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อวิชาชีพ การพัฒนาครูเป็นงานที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต การพัฒนาครูจะช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ช่วยประหยัดเวลาและลดความสูญเปล่า ทำให้รู้งานและทำงานได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูก้าวทันความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

พระครูวิทิตศาสนานทร (2556. Online) กล่าวถึง การพัฒนาวิชาชีพครู ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ควรมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาส่วนบุคคล (Personal Development)
2. การพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development)
3. การพัฒนาทางสังคม (Social Development)

พรรณอร อุชุกภาพ (2561, หน้า 241-243) ได้สรุปแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูไว้ดังนี้

1. การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือกและสรรหาผู้เข้าเรียนครู ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเข้ามาศึกษา รวมทั้งการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่ง ก็ควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก
2. การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ ควรมีกระบวนการเดียวในการเตรียมตั้งแต่การเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรีเป็นขั้นต้น เพื่อให้ครูสามารถเป็นผู้นำในการอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการพัฒนาบุคลิกภาพ และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. การอบรมครูประจำการ (In-service training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูประจำการได้รับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งอาจใช้ระบบการศึกษาทางไกลเพื่ออำนวยความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา และการทำงานในสถานศึกษา

4. การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher education) ควรมีการพัฒนา
คณาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการสอน การประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษา
และการประเมินผลการเรียนเพื่อให้ได้ครูมีคุณภาพ ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาร่วม
ผลิต จะช่วยให้มีการผลิตที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. การให้การนิเทศ (Supervisors) ช่วยให้การควบคุม การตรวจสอบและการปรับปรุง
การปฏิบัติงานของครูให้เป็นระบบดีขึ้น ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น องค์กรความรู้
ใหม่ ๆ วิธีการสอน แหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ ระบบการตรวจสอบและการวัดประเมินผลการเรียนรู้
ซึ่งสถานศึกษาต้องการให้มีแผนและให้การนิเทศอย่างต่อเนื่อง
6. การบริหารจัดการ (Management) สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปการบริหาร
จัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ทันสมัย โดยส่งเสริมให้ครูมีศักยภาพในการเป็นผู้นำ
ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
7. การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของครู (Participation
by People from quest the teaching professtion) เป็นการช่วยให้การเรียนการสอนของครู
มีความหมาย มีคุณภาพ จะได้แนวร่วมในการทดสอบการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. สภาพการปฏิบัติงาน (Condition of work) สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนัก
ให้ครูต้องปฏิบัติกรเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่ละทิ้งหน้าที่ พร้อมให้ขวัญกำลังใจ
และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงินเดือน บ้านพัก การรักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียนบุตรจะต้องพอ
เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ
9. อุปกรณ์การเรียนการสอน (Teaching materials) ครูต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุง
หลักสูตร ตั้งแต่ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการและขั้นตอนนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์
การเรียนการสอน เช่น สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำความรู้ใหม่ ๆ
จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
10. การพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) สถานศึกษาและผู้ใช้ครู ควรพัฒนาครู
ให้มีความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างทักษะวิชาชีพ (Skill of effective pedagogy)
เพื่อให้สามารถนำวิชาชีพครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย
ตามที่กำหนด การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ วัชนีย์ เชาว์ดำรง (2542) อรุณี สำเภาทอง (2547) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. การพัฒนานักศึกษาคู ให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู ได้แก่ การวิจัยในชั้นเรียน การใช้คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ กฎหมายสำหรับครู สภาพสังคมในปัจจุบัน และสถานการณ์โลก ทักษะการนำเสนองานทางวิชาการ และทักษะการจัดทำแบบวัดประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาความรู้บรรลุเป้าหมาย จึงควรดำเนินการดังนี้

- 1.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู
- 1.2 การจัดกิจกรรมพัฒนางานวิชาการเพื่อเพิ่มประสบการณ์ เช่น การจัดการความรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ การให้ความรู้เรื่องการเป็นครูที่ปรึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น
- 1.3 การให้ความรู้ด้านการฝึกทักษะ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานและการรายงานผลการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม เป็นต้น
- 1.4 การให้เรียนรู้ด้านการวิจัย ด้วยการจัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อฝึกให้ทำวิจัยในชั้นเรียน
- 1.5 การฝึกให้นักศึกษามีความเข้าใจชุมชน โดยการนำปัญหาของชุมชนมาจัดทำหลักสูตรให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในการพัฒนาชุมชน สังคม โดยอาจารย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้สัมผัสกับชุมชน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 1.6 การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ของครูต้นแบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้มาประยุกต์ในการพัฒนาตนเอง
- 1.7 การจัดกิจกรรมที่พัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษาคู

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการพัฒนานักศึกษาคูให้ได้รับประสบการณ์จริง ซึ่งควรกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 2.1 ชั้นปีที่ 1 ฝึกการศึกษาสังเกตการสอน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน
- 2.2 ชั้นปีที่ 2 ให้ทดลองสอน ภาคเรียนละ 1 ชั่วโมง
- 2.3 ชั้นปีที่ 3 ศึกษาคูผู้เรียนในโรงเรียน ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อต้องการให้นักศึกษาเข้าใจสภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน
- 2.4 ชั้นปีที่ 4 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านการสอนครึ่งภาคเรียน และฝึกการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน
- 2.5 ชั้นปีที่ 5 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูปแบบ มีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างพี่เลี้ยงนักศึกษาและอาจารย์นิเทศประจำสาขา

3. มีการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพในทุกด้าน
ควรฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา

4. จัดทำแผนพัฒนานักศึกษาคู ทั้งในสาขาวิชาและภายในแต่ละชั้นปี เพื่อให้มีทักษะ
การทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Individual Development Plan) พัฒนาแต่ละชั้นปี

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การผลิตครูจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ
ตั้งแต่การรับเข้า การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมเสริม เมื่อสถาบันที่รับผิดชอบการผลิตครูดำเนินการ
ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ประเทศชาติจะได้ครูที่ดี มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะพัฒนาศิษย์ให้เป็นคนดี
สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญและสงบสุขต่อไป

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาวิชาชีพครูนั้น จะต้องมิติศทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ครูและ
บุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพ และสามารถพัฒนาประเทศได้ตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตาม
ยุคสมัย ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูมีหลายประการ แต่จะขอกกล่าวถึงเฉพาะนโยบาย
ระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู มีดังนี้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดกรอบ
แนวคิดและวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ โดยการวิเคราะห์สถานะและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ นำมากำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่มีความต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ 11 แนะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม
การพัฒนาที่ยืดหลักสมดุลและยั่งยืนมาพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่ให้ความสำคัญของทิศทาง
การพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง
มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง
มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งได้วางแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียม
และทั่วถึง ทั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา
และการคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่ง รวมทั้งมีระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์
จากตัวผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 19)
และการบริหารจัดการศึกษา ต้องตระหนักถึงสภาพบริบทการเปลี่ยนแปลงและสภาพอนาคตประเทศไทย
ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 10-16)

1.1 บริบทภายใน มีการวิเคราะห์ถึงสถานภาพของสังคมต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 สภาพเศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ภายใต้กับดักประเทศรายได้ปานกลางอย่างถาวรมากขึ้น เมื่อคำนึงถึงเงื่อนไขในระยะยาว เช่น การลดลงของกำลังแรงงานที่จะหดตัวเป็นปัจจัยฉุดต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ขีดความสามารถด้านการคิดค้นเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการยกระดับฐานะประเทศเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงลดลงด้วยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และจำนวนประชากรที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

1.1.2 เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยคาดว่าใน พ.ศ. 2583 เฉลี่ยประชากรวัยแรงงานเพียง 1.7 คน แบกรับผู้สูงอายุ 1 คน การขาดแคลนกำลังแรงงาน ทำให้ต้องนำเข้าแรงงานไร้ทักษะจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทย ส่วนการยกระดับรายได้ ทักษะฝีมือแรงงาน ปัญหาการค้ามนุษย์และการคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐาน จะเป็นปัญหาต่อเนื่องที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย เช่น อาชญากรรม โรคระบาดและภาระทางการคลังของระบบบริการทางสังคม อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าว จะเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

1.1.3 ความเหลื่อมล้ำ เป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทย ทั้งความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โอกาสที่เข้าถึงบริการภาครัฐ และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ที่ลดทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม การกระจายรายได้ และผลประโยชน์ของการพัฒนาไปยังกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม บางพื้นที่ บางสาขา การผลิตไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มที่มีโอกาสและรายได้สูง นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คนจนขาดโอกาสการเข้าถึง บริการการศึกษาและสาธารณสุขที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม การแย่งชิงทรัพยากร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

1.1.4 ความเป็นเมือง พื้นที่ชนบทมีแนวโน้มเป็นเมืองเพิ่มขึ้น เพื่อลดความแออัดเมืองหลวง และเมืองหลัก เป็นการกระจายความเจริญสู่พื้นที่นั้น ๆ จึงมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานการบริการสาธารณะ เพื่อรองรับการเติบโตของเมือง การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งปัจจัยการผลิตและแรงงาน ไปสู่ภาคการค้า บริการและอุตสาหกรรม ส่งผลให้มีการแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท้องถิ่น การลดลงของแรงงานในภาคเกษตร รวมทั้ง ปัญหาการบริหารจัดการขยะในชุมชนและอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การเพิ่มของประชากรและแรงงานในพื้นที่ อาจจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การผลิตทางเศรษฐกิจ

มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการที่มากขึ้น การลงทุนในระบบสาธารณสุขปีละจะมีความคุ้มค่ามากขึ้น นอกจากนี้ ความต้องการแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น จะมีส่วนให้จำเป็นต้องมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการที่มีจำนวนมาก

1.1.5 การบริหารจัดการภาครัฐ มีการวางกรอบการบริหารจัดการภาครัฐที่เอื้อต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลที่มีมาตรฐานขึ้น เป็นกลไกการพัฒนา เช่น องค์กรใดที่ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เงินแผ่นดิน ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวต่อสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้ติดตามและตรวจสอบการดำเนินการพัฒนาและการสร้างโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีกลไกป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ฯลฯ การดำเนินนโยบายการเงิน การคลัง งบประมาณ ภาครัฐ ให้ยึดหลักการรักษาวินัยและความยั่งยืนทางการคลัง การจ่ายเงินแผ่นดินอย่างคุ้มค่า มีระบบการเงินการคลังเพื่อสังคม มีระบบภาษีอากรที่มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งภาคประชาสังคมให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการของภาครัฐ สถาบันทางสังคม เช่น มูลนิธิ สถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัยต่าง ๆ ต้องนำเสนอผลการติดตาม ทั้งประเด็นธรรมาภิบาล การทุจริตคอร์รัปชัน เนื้อหา รายงานข้อค้นพบข้อเสนอแนะสู่สาธารณะ ทำให้ผู้มีอำนาจภาครัฐหันมาพิจารณา ทบทวนนโยบาย มาตรการ และกลไกการทำงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมมากขึ้น

1.2 บริบทภายนอก เช่น

1.2.1 การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก ด้วยองค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าในช่วง พ.ศ. 2544-2643 (ค.ศ. 2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุโลก หมายถึงการมีผลประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนานในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่น ญี่ปุ่น อเมริกา ยุโรป ขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา มีระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวค่อนข้างสั้นกว่าสะท้อนถึงระยะเวลาเกิด การขาดแคลนแรงงานในประเทศ และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น เป็นโอกาสอย่างมากสำหรับประเทศไทยที่จะพัฒนาด้านธุรกิจและลงทุนด้านการค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ที่พักอาศัย การให้บริการสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเป็นโอกาสของแรงงานไทยในการทำงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว

1.2.2 การปรับเปลี่ยนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการผลิต และการค้าที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์การมาเป็นรูปแบบการค้าที่มีบทบาทมากขึ้น นำไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่ผสมผสานระหว่าง

Information กับ Operational technology หรือที่เรียกว่า Internet of things (เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ที่เชื่อมอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ และอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกัน) เพื่อผลิตสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภคจำนวนมากยิ่งขึ้น

1.2.3 ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก เช่น แนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษภายในประเทศ จึงจะมีผลต่อทิศทางการวางแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ กติกา ด้านการค้าการลงทุนที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องความโปร่งใสและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ใน พ.ศ. 2558 นำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญ ๆ หลายประการ ต่อการยกระดับศักยภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย

1.2.4 การเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการนำประเด็นด้านมาตรฐานของการค้าและบริการมาเป็นข้อกีดกันทางการค้า ซึ่งผู้ประกอบการผลิตและรูปแบบเศรษฐกิจ รวมทั้งแนวโน้มนโยบายและมาตรการการพัฒนาของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึงด้านแนวโน้มที่จะตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีความรุนแรงมากขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการสร้างการเติบโตของเศรษฐกิจแบบทั่วถึง (Inclusive growth) ซึ่งเป็นปัจจัยต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2.5 ตลาดเงิน ตลาดทุนและเศรษฐกิจโลก มีความเสี่ยงที่จะผันผวนตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ 12 เนื่องจากผลกระทบการปรับทิศทางนโยบายการเงินในสหรัฐอเมริกาในช่วงต้นแผนพัฒนาฯ และแนวโน้มการปรับทิศทางนโยบายการเงินในยุโรปในช่วงกลางถึงปลายแผนพัฒนาฯ และปัญหาการสังคมนี้อาหารในประทศ ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่มีความเสี่ยงที่จะพัฒนาไปสู่วิกฤตและสร้างผลกระทบต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจและการเงินโลก หากมาตรการปฏิรูปในประเทศสำคัญ ๆ ของโลก ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

1.2.6 ความเคลื่อนไหวของกระแสวัฒนธรรมโลก ความก้าวหน้าในการติดต่อสื่อสาร การขยายตัวของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ จะส่งผลให้มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อวิถีชีวิต เจตคติ และความเชื่อในสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการบริโภคของคนในประเทศ

1.2.7 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) จะส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความรุนแรงมากขึ้น อุณหภูมิของโลกเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความแห้งแล้งเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อนฝนขาดช่วงและฤดูกาลเปลี่ยนไป เกิดความเสี่ยงการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ระบบนิเวศป่าไม้ ระบบนิเวศชายฝั่ง

พื้นที่ชุ่มน้ำเกิดการกัดเซาะชายฝั่ง และการสูญเสียแนวปะการัง ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหาร สุขภาพ พลังงานและลดทอนความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และยังส่งผลให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีแนวโน้มเกิดบ่อยและมีความรุนแรงขึ้น ทั้งอุทกภัย ภัยแล้ง แผ่นดินไหวและดินโคลนถล่ม ซึ่งกระทบ ต่อภาคการผลิต การพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงต้อง เตรียมพร้อมรับภาวะการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายใต้กระแสการแข่งขันทางการค้า

1.2.8 การพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 ส่งผลกระทบกับการวางแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ที่ต้องเน้นจัดความยากจนให้หมดไป ประชาชนมีสุขภาพดี มีระบบ การศึกษาที่เท่าเทียมและมีคุณภาพ มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ แบบยั่งยืน มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนลดความไม่เท่าเทียมกัน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคแบบยั่งยืน เตรียมความพร้อม ในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรักษาทรัพยากรและการหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้สังคมมีความสุข มีความยุติธรรม และส่งเสริม ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในระดับโลกร่วมกัน (พรธอร อุชูปภาพ, 2561, หน้า 253-255)

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกที่กำหนดแนวทางการพัฒนาวิชาชีพ ครูไว้ในหมวด 7 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

2.1 ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐต้องจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเพียงพอ (มาตรา 52)

2.2 มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา เป็นองค์กรวิชาชีพ อีกระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้มีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพ รวมทั้งจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากร ทางการศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพ (มาตรา 53)

2.3 มีองค์กรกลางบริหารงานบุคลากรของข้าราชการทางหน่วยงานทางการศึกษา ในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรการบริหารบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (มาตรา 54)

2.4 มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกี่ยวเนื่องสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ รัฐมีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสถาบันกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลครูเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (มาตรา 55)

2.5 การผลิตและพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานรัฐในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 56)

2.6 มีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (มาตรา 57)

3. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาครู ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า ๓)

3.1 ให้มีการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น

3.3 มีแผนงานและพัฒนาการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

4. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาไว้ ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ, 2555, หน้า 98-107)

4.1 การพัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยมาตรการ ดังนี้

4.1.1 ปรับระบบการผลิต คัดสรร ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เช่น มีระบบการให้ทุนการศึกษา

แก่ผู้เรียนดี มีใจรักมาเรียนครูและรับประกันบรรจุเป็นข้าราชการครู เมื่อสำเร็จการศึกษาและจัดให้นิสิต/ นักศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นต้น

4.1.2 ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา เน้นความเป็นเลิศด้านการผลิตครู วิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับวิชาชีพครู รวมทั้งมีระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูและสถาบันผลิตครู

4.1.3 วางแผนการผลิต การพัฒนาและการใช้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับความต้องการทั้งระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งการศึกษา ในระบบและศึกษานอกระบบ

4.1.4 จัดระบบเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสายอื่น ที่มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู โดยศึกษาวิชาชีพครูเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ท้องถิ่น เป็นผู้สอนและช่วยพัฒนา การเรียนรู้

4.1.5 พัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์และบุคลากร สำหรับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้เชื่อมโยงการสอนจากประสบการณ์ในสถานประกอบการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ในการพัฒนานักศึกษาคู

4.2 การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยมาตรการ ดังนี้

4.2.1 ปรับปรุงและพัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ให้เชื่อมโยง กับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.2.2 เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษา

4.2.3 พัฒนาครู คณาจารย์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาครูประจำการที่สอนไม่ตรงวิชาเอก ให้สามารถ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งให้มีระบบและมาตรการจูงใจให้ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.2.4 พัฒนาคณาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

4.3 การใช้ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ด้วยมาตรการ ดังนี้

4.3.1 คินครูให้แก่ผู้เรียน โดยลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็น และจัดให้มีบุคลากร

สายสนับสนุนให้เพียงพอ เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ และมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.3.2 ปรับปรุงเกณฑ์กำหนดอัตราครู โดยพิจารณาจากภาระงานโดยจัดจำนวนครูให้เพียงพอตามเกณฑ์ และมีคุณสมบัติตรงตามวิชาที่สอน

4.3.3 แยกบัญชีเงินเดือนและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกจากกัน

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว พบว่า นโยบายระดับประเทศที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 3) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 และ 4) แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ซึ่งปัจจัยดังกล่าว มีส่วนในการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้ 1) ช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ คติวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามที่สังคมต้องการ เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อร่วมพัฒนาสังคมและประเทศ และ 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การสรรหา การคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่งสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู

ขั้นตอนในการพัฒนาวิชาชีพ

การพัฒนาครูให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างแท้จริงนั้นต้องใส่ใจกับประสิทธิภาพของขั้นตอนในการพัฒนาวิชาชีพอย่างจริงจัง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในแต่ละขั้นของการพัฒนานั้นครูมีคุณลักษณะและความต้องการ แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของ Superman (1989 อ้างถึงใน Lega - Retirrers, 2003) ที่กล่าวถึง การพัฒนาวิชาชีพครู ใน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นระยะที่ครูเข้าสู่วิชาชีพ มีประสบการณ์การสอนประมาณ 1-3 ปี ครูอยู่ในขั้นนี้มีความต้องการเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวิชาชีพของตน

ขั้นที่ 2 เป็นระยะที่ครูเริ่มมีความมั่นคง มีประสบการณ์การสอนประมาณ 4-6 ปี ครูที่อยู่ในขั้นนี้มีความมุ่งมั่นในการสอนและมีความรอบรู้ในศาสตร์การสอนมากขึ้น

ขั้นที่ 3 เป็นระยะที่ครูมีความคิดแตกต่าง มีประสบการณ์การสอนประมาณ 7-18 ปี ครูที่อยู่ในขั้นนี้บางกลุ่มใส่ใจกับการศึกษาค้นคว้าทดลองการสอนใหม่ ๆ ชอบเผชิญปัญหาความท้าทาย มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาวิชาชีพของตน แต่บางกลุ่มอาจมองว่าระยะนี้เป็นระยะที่ล้าสน

กับตัวเองและต้องทบทวนตนเอง มีครู หลายคนทีลาออกจากวิชาชีพในระยะนี้ เนื่องจากมีภาวะความเครียดในการทำงานสูงสุด

ขั้นที่ 4 เป็นระยะที่ครูมีความคิดแตกต่างในครั้งที่ 2 เมื่อครูมีประสบการณ์สอนประมาณ 19-20 ปี ครูบางคนในช่วงนี้จะมีการประเมินตนเอง ผ่อนคลาย และเริ่มตระหนักถึงการวางตัวความเห็นห่างกับนักเรียน ครูบางคนเริ่มมีความคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์ถึงระบบการศึกษา การบริหารจัดการของโรงเรียน ผู้บริหาร เพื่อน ครู รวมถึงอาชีพของตน

ขั้นที่ 5 เป็นระยะที่ครูปลดปล่อย ครูที่ทำการสอนมาประมาณ 31-50 ปี จะเริ่มไม่ใส่ใจการพัฒนา วิชาชีพของตนและมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ ครูบางคนใช้ช่วงเวลานี้สะท้อนประสบการณ์ที่ผ่านมาและใช้ชีวิต อย่างสงบ แต่ทว่าครูบางคนช่วงนี้เป็นช่วงที่ผิดหวังในวิชาชีพ

นอกจากนี้ Dreyfus (1986 อ้างถึงใน ViLegas-Reinners, 2003) กล่าวว่าในการพัฒนาวิชาชีพครู จะต้องก้าวผ่านจากผู้ไม่มีประสบการณ์ไปสู่ผู้เชี่ยวชาญการสอน ดังนั้นขั้นตอนการพัฒนาวิชาชีพครูจึงควรสะท้อน ความต้องการส่วนตนและความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นระดับของผู้มีประสบการณ์น้อย ได้แก่ นักเรียนฝึกหัดครูและครูในปีแรก ระยะนี้ครูเริ่มรับรู้ ว่า ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัตินั้นมีค่ามากกว่าการเรียนรู้จากคำบอกเล่า เนื่องจากครูที่จบมาใหม่ๆ เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาที่เป็นฝ่ายรับและเรียนรู้ตามเอกสาร ตำรา และตามทฤษฎี และการได้รับการปลูกฝังให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและวัฒนธรรมขององค์กร ดังนั้น การสอนของครูจึงถ่ายทอดสู่ผู้เรียน โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางมากกว่าขั้นอื่นๆ

ขั้นที่ 2 เป็นระดับของความก้าวหน้าเบื้องต้น ซึ่งครูเริ่มมีประสบการณ์ประมาณ 2-3 ปี และมีการพัฒนาตนเองจากขั้นที่ 1 จนเห็นความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการสอนและคุณภาพของความเป็นครูชัดเจนขึ้น รู้จักเชื่อมโยงองค์ความรู้จากตำรากับประสบการณ์จริง อย่างไรก็ตาม ครูที่มีพัฒนาการในขั้นที่ 2 ยังคงจำนนต่ออำนาจสายบังคับบัญชา เป็นผู้ทำงานตามคำสั่ง และยังไม่กระตือรือร้นว่าต้องการมีความเป็นอิสระในวิชาชีพของตน จึงสะท้อนว่าการพัฒนาในขั้นนี้ ครูยังไม่ได้รับผิดชอบเต็มที่ในงานของตน

สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมกาปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน คนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายใน ซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น

จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษา หรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฉงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้

1.5 มาตรฐานวิชาชีพครู

ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้ให้ความหมายของมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาว่า “มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่า เป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสังคมได้ว่า การที่กฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษา และกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ทักษะและความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ”

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง และได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไว้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู และส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีความรู้ที่เพียงพอ สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้

1. มาตรฐานความรู้ จำนวน 11 มาตรฐาน ได้แก่

1.1 ความเป็นครู ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) สภาพงานครู คุณลักษณะ และมาตรฐานวิชาชีพครู 2) การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครู และวิชาชีพครู 4) การจัดการความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู และ 5) การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนา วิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) รอบรู้ในเนื้อหาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ (2) แสวงหาและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียน และ 4) วิญญาณความเป็นครู

1.2 ปรัชญาการศึกษา ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีทางการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ 2) แนวคิดและกลวิธีการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) ประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษา และ 2) วิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 ภาษาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) ความรู้ และ 2) ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารความหมายอย่างถูกต้อง และ 2) ใช้ภาษาวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

1.4 จิตวิทยาสำหรับครู ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) จิตวิทยาพื้นฐานและ จิตวิทยาพัฒนาการของมนุษย์ 2) จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา และ 3) จิตวิทยาการแนะแนว และการให้คำปรึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น และ 2) ใช้จิตวิทยาเพื่อความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

1.5 หลักสูตร ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิดในการจัดทำหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) การพัฒนาหลักสูตร และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) วิเคราะห์หลักสูตรและ สามารถจัดทำหลักสูตรได้ และ 2) ปฏิบัติการประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ ในการพัฒนาหลักสูตร

1.6 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้ 2) ทฤษฎีและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาได้ 3) บูรณาการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4) การจัดการชั้นเรียน และ 5) การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้และนำไปใช้

สู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง และ 2) สามารถสร้างบรรยากาศการจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติในการวิจัย และ 2) การใช้และผลิตงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 2) สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด การออกแบบ การประยุกต์ใช้และการประเมินสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) ประยุกต์ใช้และประเมิน คือ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ 2) สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

1.9 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 2) ปฏิบัติการวัดและประเมินผล และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถวัดและประเมินผลได้ และ 2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

1.10 การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดการคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และ 2) สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

1.11 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต 2) คุณธรรมและจริยธรรมของวิชาชีพครู และ 3) จรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะและเสียสละให้สังคม และ 2) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2. มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

2.1 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ประกอบด้วย ก) สาระการฝึกทักษะ ได้แก่ 1) การสังเกตการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง

3) การทดลองสอนในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง 4) การออกแบบทดสอบ ข้อสอบ หรือ เครื่องมือวัดผล 5) การตรวจข้อสอบ การให้คะแนนและการตัดสินผลการเรียน 6) การสอบภาคปฏิบัติ และการให้คะแนน 7) การวิจัยแก้ปัญหาผู้เรียน และ 8) การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ และ

ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียน เพื่อจุดประสงค์การสอนที่หลากหลาย และ 2) สามารถปฏิบัติการสอน ออกแบบทดสอบ วัดและประเมินผลผู้เรียน

2.2 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบด้วย ก) สารการฝึกทักษะ ได้แก่ 1) การปฏิบัติการสอนวิชา 2) การวัดและประเมินผลและนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาการศึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอก 2) สามารถปรับปรุง และศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผล ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนการสอน ให้สามารถปฏิบัติได้จริงในชั้นเรียน
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์
10. ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
12. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนดังที่สภาได้กำหนดจรรยาบรรณของวิชาชีพไว้ 5 หมวด จำนวน 9 ข้อ ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556, หน้า 72-73)

1. หมวดจรรยาบรรณต่อตนเอง มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

2. หมวดจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3. หมวดจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ มี 5 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อที่ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อที่ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อที่ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย ทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อที่ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4. หมวดจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบอบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5. หมวดจรรยาบรรณต่อสังคม มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่น ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครู

2.1 คุณลักษณะความเป็นครู

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล กล่าวว่า อยากรู้ว่าตัวครูเป็นฉันทใดจงดูได้จากศิษย์ที่สอนมา สะท้อน ให้เห็นจิตวิญญาณที่อยู่ในตัวครู ซึ่งวิวัฒน์ อ้นน่วม, เฉลียว อ่อนนุ้ย และ ประสิทธิ์ พึ่งกุล (2560 หน้า 14-15) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะความเป็นครูที่ต้องมีภารกิจมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. เต็มรู้ คือ มีความรู้บริบูรณ์ ด้วยความรู้ 3 ประการ คือ

1.1 ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูจะต้องแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ และเหมาะสมให้ผู้เรียน เรียนอย่างครบถ้วนเหมาะสมตามระดับความรู้ชั้น

1.2 ความรู้ทางโลก นอกเหนือจากตำราวิชาการครูแสวงหาความรู้รอบตัว ด้านอื่น ๆ ให้บริบูรณ์โดยเฉพาะความเป็นไปของระเบียบ ประเพณี สังคม วัฒนธรรม

1.3 ความรู้เรื่องธรรมะ ครูที่มีความรู้ด้านธรรมะจะสามารถหยิบยกเรื่องธรรมะ มาเป็นอุทาหรณ์ สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ เช่นจะสอนให้ศิษย์ประสบผลสำเร็จด้านการศึกษาเล่าเรียนได้ดี ก็ยกหัวข้อธรรมะอย่างอภิบาท 4 คือ 1) พอใจในการศึกษา รักและสนใจในวิชาที่ตนเรียน 2) มีความเพียร ที่จะเรียนไม่ย่อท้อ 3) เอาใจใส่ในบทเรียนการบ้าน รายงาน 4) หมั่นทบทวนอยู่เสมอ

2. เต็มใจ คือ ความมีใจเป็นครู รักอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู แสวงหาวิธีสอนที่ดี เพื่อศิษย์รักศิษย์มีใจคิดอยากให้ศิษย์ทุกคนมีความสุข และเสียสละเพื่อศิษย์ได้ใจสูง ครูควรพยายาม ทำให้ใจสูงส่ง มีจิตใจที่ดีงาม

3. เต็มเวลา คือ การรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอนครูที่มีอุดมการณ์ จะต้องใช้ชีวิต ครูอย่างเต็มเวลาทั้ง 3 ส่วน คือ

3.1. งานสอน ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ วางแผน การสอนค้นคว้าหาวิธีการที่จะสอนศิษย์ในรูปแบบต่าง ๆ

3.2. งานครู นอกเหนือไปจากการสอน ครูต้องใช้เวลาแก่งานธุรการ งานบริหาร บริการ และงานที่จะทำให้สถาบันก้าวหน้า

3.3. งานนักศึกษา ให้ความให้การอบรม แนะนำสั่งสอนศิษย์ เมื่อศิษย์ต้องการ คำแนะนำหรือต้องการความช่วยเหลือ

4. เต็มคน คือ การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม สářรวมกาย วาจา ใจ ให้มีความมั่นคงเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติงานถูกต้อง หมั่นคิด พิจารณาตนเอง เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความบริบูรณ์อยู่เสมอ

5. เต็มพลัง คือ การทุ่มเทพลังสติปัญญาและความสามารถ เพื่อการสอนครูจะต้องใช้ ความสามารถอย่างเต็มที่ ทุ่มเท ไปเพื่อการสอนวิชาการศิษย์ และอุทิศตนอย่างเต็มที่ เพื่อผลงาน ที่สมบูรณ์นั้น ก็คือ การปั้นศิษย์ให้มีความรู้ ความประพฤติงดงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

ครูหรือผู้สอน เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการสอนผู้เรียนให้มีวิชาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ และอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนเป็นคนดี นอกจากนี้ ครูยังมีบทบาท สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนาและ วัฒนธรรม ฯลฯ

2.2 คุณลักษณะที่ดีของครู

คุณลักษณะของครูที่ดีที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา มีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548 หน้า 6)

1. รอบรู้ คือ ครูจะต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพของตน เช่น ปรัชญาการศึกษาแผนและ โครงการพัฒนาการศึกษา วิธีสอนและวิธีประเมินผลการศึกษาในวิชาหรือกิจกรรมที่ตนรับผิดชอบ ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ของตนและของโลก

2. สอนดี คือ ครูจะต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอน ให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน

3. มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ คือ ครูต้องมีศรัทธาในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้ความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพเพื่อให้บริการแก่นักเรียนและสังคม มีความซื่อสัตย์ มีความรัก ความเมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับความเจริญเติบโต และพัฒนาการในทุกด้าน

4. มุ่งมั่นพัฒนา คือ ครูต้องรู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเอง สนใจใฝ่รู้และศึกษา หาความรู้ต่างๆ รู้จักเพิ่มพูนวิทยฐานะของตนเอง พยายามคิดค้นทดลองใช้วิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนและร่วมพัฒนาชุมชนด้วย

สุพัตรา มาศดิตถ์ (2532, หน้า 4) ได้สรุปลักษณะของครูที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทยไว้ดังนี้

1. มีความสามารถและมีทักษะในวิธีการสอน วิธีการอบรม การพัฒนาการเป็นผู้นำ

ผู้ตามและผู้ประสานงานที่ดี

2. ต้องมีความรู้ดีในด้านต่างๆ อันได้แก่ วิชาชีพเฉพาะซึ่งจะต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งเหมาะสมตามระดับที่ทำการสอน

3. ความรู้ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการส่งเสริมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ

4. ต้องมีความเป็นครู คือ มีความรัก เมตตา ปราณีต่อเด็ก รักอาชีพครู ใฝ่รู้ มีโลกทัศน์กว้าง มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีวุฒิภาวะ มีความยุติธรรม

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543 หน้า 10) กล่าวว่า กลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ได้นิยามศัพท์การทำงานของครูที่มีคุณภาพซึ่งมี 5 มิติต่อไปนี้

1. มีความรู้ในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในหลักสูตรอย่างเพียงพอ

2. มีทักษะด้านวิชาชีพครูและมีความสามารถในการใช้ยุทธวิธีในการสอน

และการประเมินผลอย่างหลากหลาย

3. มีความเห็นอกเห็นใจ และมีความจริงจังในการรับรู้ศักดิ์ศรีของนักเรียนผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4. มีความสามารถในการจัดการ เพราะครูต้องรับภาระรับผิดชอบในด้านการจัดการหลายๆ ด้านทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

Hessong and Weeks (อ้างถึงใน ไพพรรณ เกียรติโชติชัย, 2545) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้เป็นระบบ และครอบคลุมลักษณะของครูอย่างกว้างขวางดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ (Being knowledge able) คือ การมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาการ โดยเฉพาะวิชาที่สอนตลอดจนวิชาการอื่น ๆ ตามสมควร

2. เป็นผู้มึอารมณ์ขัน (Being humorous) คือ การเป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกความรู้สึกลูกที่ ทำให้ขำขันหรือสนุกสนานในการสอน อย่างไรก็ดี การมึอารมณ์ขันของครู จะต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดค่านิยมที่ดี มิฉะนั้นแล้ว จะเกิดผลเสียได้เช่นกัน

3. เป็นผู้มีความยืดหยุ่น ผ่อนปรน (Being flexible) หมายถึง การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้ ครูจำเป็นต้องรู้จักการยืดหยุ่นในการอบรมสั่งสอน สามารถปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างดี

4. เป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน (Being upbeat) เป็นผู้ที่มีความรักในตัวเด็ก

และยินดีในภารกิจทางด้านการสอน จะไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่จะยินดีเมื่อได้สอน อุทิศเวลาให้กับการทำงานที่ทำอย่างเต็มที่

5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being honest) ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ สำหรับผู้ที่เป็นครู ความซื่อสัตย์จริงใจ เป็นสิ่งที่ให้ศิษย์เกิดความไว้วางใจและมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือ กระทำตามคำสั่งสอนของครู

6. เป็นผู้มีความสามารถสร้างความชัดเจน (Being clear and concise) ความสามารถ ในการทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวดเร็ว ชัดเจนนั้น เป็นเรื่องของความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ก็ต้องปฏิบัติด้วยความชัดเจน โปร่งใส ถูกต้องตามหลักการและระเบียบแบบแผนอันดีงาม

7. เป็นคนเปิดเผย (Being open) คือ เป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับ เจ้าเล่ห์ ไม่หน้าไหว้ หลังหลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ

8. เป็นผู้มีความอดทน (Being patient) หมายถึง ความเป็นผู้มีความเพียรพยายาม หรือขยันขันแข็ง สำหรับครูต้องมีคุณสมบัติข้อนี้เป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะเป็นผู้อดทนในหน้าที่ การสอนและงานอื่น ๆ แล้ว ยังต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนอีกด้วย

9. เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a role model) ครูควรเป็นบุคคลที่กระทำตน ให้เป็น แบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม เพราะนักเรียนต้องมีแบบอย่างที่ดีถูกต้อง ดีงาม เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตของตน

10. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being able to relate theory to practice) การนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บางครั้ง สภาพการณ์จริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรียนมา ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

11. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being self-confidant) ความเชื่อมั่นในตนเอง ก็คือ การกล้าตัดสินใจ โดยสามารถเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือวิถีทางที่ดีที่สุด ในการกระทำต่าง ๆ ครูต้องพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ ที่เกี่ยวกับการสอนให้มากที่สุด ครูต้องเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนสอนด้วย

12. เป็นผู้มีความสามารถในศิลปวิทยาการหลาย ๆ ด้าน (Being diversified) ครูที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีความรู้และความสามารถในวิทยาการอื่น ๆ ด้วย ความรู้พิเศษ เป็นความสามารถเฉพาะตัวที่จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู อาจจะต้องใช้เพื่อช่วยให้งานในหน้าที่ครู มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความรู้พิเศษ เช่น ความสามารถทางเคลื่อนยนต์กลไก ความรู้ในการใช้ คอมพิวเตอร์ ความสามารถทางงานศิลปะ เป็นต้น

13. เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี (being well groomed and having personal hygiene) ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและสะอาดอยู่เสมอ สวมใส่เสื้อผ้าถูกกาลเทศะ เหมาะสมกับความเป็นครู หรือแต่งกายตามรูปแบบที่สถานศึกษากำหนด นอกจากนี้ สุขอนามัยของครูก็เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ สุขภาพของครูมีผลให้การสอนประสบผลสำเร็จด้วยดี

Laura (2008, P 13) นักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย และสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ 12 ประการ (Twelve characteristics of effective early childhood teachers) ได้แก่

1. มีใจรักในสิ่งที่จะทำ (Passion)
2. มีความเพียรพยายาม (Perseverance)
3. พร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรค (Willingness to take risks)
4. เป็นนักปฏิบัติ (Pragmatism)
5. มีความอดทน (Patience)
6. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
7. การเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพนับถือ (Respect)
8. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
9. มีความตื่นตัวอยู่เสมอ (Authenticity)
10. ใฝ่เรียนรู้ (Love of learning)
11. มีความกระตือรือร้น (High energy)
12. มีอารมณ์ขัน (Sense of humor)

คุณลักษณะที่ดีของครูและครูปฐมวัยตามแนวคิดต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า ครูปฐมวัยที่ดี จะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการเป็นคนดี มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และพร้อมที่จะพัฒนาตน ให้ทันสมัยและทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.3 คุณลักษณะที่ดีของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 22) ได้กล่าวว่า ครูเพื่อศิษย์ต้องไม่ใช่แค่มิใจ เอาใจใส่ศิษย์เท่านั้น ยังต้องมีทักษะในการจุดไฟในใจศิษย์ ให้รักการเรียนรู้ ให้สนุกกับการเรียนรู้ หรือให้การเรียนรู้สนุก และกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต ได้รวบรวมคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จากนักวิชาการและนักการศึกษา และสรุปได้ 8 ลักษณะ ดังนี้

1. นักดัดแปลง (The adaptor)
2. มีวิสัยทัศน์ (The visionary)
3. ร่วมมือ (The collaborator)
4. กล้าเสี่ยง (The risk taker)
5. ผู้เรียน (The learner)
6. นักสื่อสาร (The communicator)
7. เป็นแบบอย่าง (The model)
8. ผู้นำ (The leader)

ชนิพรธณ จาติเสถียร (2561, หน้า 20) ได้สังเคราะห์คุณลักษณะของจิตวิญญาณความเป็นครู จำแนกเป็น 1.1 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 1.2 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ต่อเด็ก 1.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้

1.1 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ หน้าที่การทำงาน บุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและความตระหนัก ในความสำคัญของอาชีพครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และมีเป้าหมาย การทำงานเพื่อเด็ก โดยไม่เพียงปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แต่มีหัวใจ การทำงานอยู่ที่เด็กที่เปี่ยมด้วยความมุ่งมั่นและพลังที่จะทำงานอย่างเต็มกำลัง อุทิศเวลาและทุ่มเท เพื่อเด็ก ไม่ท้อแท้ ยอมแพ้ต่อปัญหาหรืออุปสรรค เพื่อให้เด็กเกิดความเจริญงอกงามทางกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยไม่เอาอามิสสินจ้างหรือค่าตอบแทนเป็นที่ตั้ง

1.2 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็ก เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตนต่อเด็ก โดยบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูมีความรักและความเมตตาต่อเด็กทุกคน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมต่อเด็ก ไม่ลำเอียง มีความรักและความผูกพันกับเด็ก รวมถึงมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน โดยรับฟัง สังเกตเด็ก ให้การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเชื่อมั่นว่า เด็กทุกคนเป็นคนดี ที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้

1.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัย หรือบุคลิกภาพส่วนตัว โดยบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นบุคคลที่มีความมานะอดสาหะในการทำหน้าที่ตนเอง มีความมุ่งมั่น ความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ย่อท้อ มีความกระตือรือร้นและความตื่นตัวที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ รวมถึงเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็กได้

ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความศรัทธาในวิชาชีพของตนเองจะเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในการทำงานของตน รับรู้ว่าจะงานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นงานสร้างชีวิตและอนาคตให้แก่เด็ก เป็นงานมีคุณค่าต่อทั้งตนเองและสังคม รวมทั้งมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าว่า สามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ โดยทำงานด้วยหัวใจที่มุ่งมั่น ตั้งใจ มีความขยันหมั่นเพียร สู้งาน มีแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาตนเอง กล้าพิสูจน์ตนเองผ่านการฝึกฝนและการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จนมั่นใจว่า สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยควรพัฒนาตนเองให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เพราะบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะเป็นผู้ทำงานเพื่อเด็ก มีหัวใจที่ยึดตัวเด็กเป็นที่ตั้ง ทำงานบนหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง มีอุดมการณ์และความแน่วแน่ในการทำงาน ไม่สั่นคลอน หรือปล่อยตนให้หลุดลอยไปตามกระแสทางสังคม รวมถึงมีความรอบคอบในการกระทำสิ่งต่างๆ เพราะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวเด็ก ทั้งผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็กทั้งในวันนี้และในวันข้างหน้า

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และบุษบง ต้นติววงศ์ (2559) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในการตอบสนองต่อความต้องการของเด็กปฐมวัยตามความต้องการที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน ครูต้องมีความไวในการตอบสนองต่อเด็กอย่างมีสติรู้ตัว ครูที่มีสติรู้ตัวจะเปิดรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้น โดยไม่รีบตัดสิน เท่าทันความคิดอารมณ์ ความรู้สึกของตน และสามารถตอบสนองต่อเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการตอบสนองที่เกิดขึ้นเป็นการตอบสนองบนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน ไม่ใช่การตอบสนองแบบอัตโนมัติตามประสบการณ์เดิมหรือตามความคาดหวังของครู จึงกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องเป็นผู้ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้อย่างแท้จริง

การตอบสนองต่อเด็กตามความต้องการหรือธรรมชาติที่แท้จริงของเด็กนั้น ครูจึงจำเป็นต้องฝึกฝนการรู้จักและเข้าใจตนเอง เพื่อให้รู้เท่าทันความคิด ความคาดหวังของตนเองที่อาจไปปิดบังความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของเด็ก ด้วยครูที่ดีต้องเข้าใจเด็กตามสภาพที่เด็กเป็นอยู่จริง

โดยไม่คิดปั้นแต่งหรือบีบคั้นให้เด็กเป็นไปตามอุดมคติหรือกรอบที่คิดว่าเด็กควรจะเป็น (กฤษณมูรติ, 2556, หน้า 53) ในการเปิดใจรับเด็กได้ตามสภาพที่เด็กเป็นจริง ครูต้องมีสติกับการกระทำ ไม่รีบตัดสินตีความทันที ซึ่งการกระทำ เช่นนี้ได้ต้องอาศัยความฝึกฝน โดยฝึกการมีสติ การมีใจเปิดรับที่ปราศจากอคติ เปิดรับอย่างมีบริสุทธิ์ ปล่อยวางความคิดยึดติด ความยึดมั่นถือมั่นในอัตตาตนเอง และมีว่องไวในการสังเกตเด็กตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิด “ความรู้ด้วยหัวใจ” ที่เข้าใจธรรมชาติภายในตัวเด็ก ที่แตกต่างกันบนฐานของความรักและความเมตตา (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2553; ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และบุษบง ต้นตวงศ์, 2559,)

การพัฒนาครูให้สามารถรู้เท่าทันตนเองและมีสติต้องอาศัยการทำงานกับมิติด้านใน แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาจิตใจหรือคุณภาพด้านในของบุคคล ด้วยแนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ เกิดความรู้ ความเข้าใจใจตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดเป็นความรัก ความเมตตา และความอ่อนน้อมถ่อมตนและเกิดจิตสำนึกต่อส่วนร่วม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี และความงาม และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก (ประเวศ วะสี, 2554 อ้างถึงใน ปราณี อ่อนศรี, 2557)

อดิสร ศรีเมืองบุญ, ศิริวิมล รัศมีพิพัฒน์ และละดา ดอนหงษา (2559, บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย จำนวน 352 คน และเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยจำนวน 6 โรงเรียนๆละ 10-15 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพและด้านการสอน ตามลำดับ ด้านการสอนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ด้านบุคลิกภาพ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทำเล็บ ทำสีผม ด้านคุณธรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เรียนรู้นิสัยของผู้บังคับบัญชา หลีกเลี่ยงการประจบสอพลอ แนวทางการพัฒนาการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่พึงประสงค์ ด้านการสอน ควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ทำสื่อการเรียนและอุปกรณ์การสอนใช้เอง และพัฒนาตนเองต่อเนื่อง ด้านบุคลิกภาพ ครูปฐมวัยต้องมีความอ่อนโยน นุ่มนวล ใจ ดี มีระเบียบวินัย ซื่อตรง พุดจาไพเราะ เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครูควรยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์ มีความเมตตากรุณา ชยัน ซื่อสัตย์ อุดหนุนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก มีความเป็นมิตร ปฏิบัติกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมได้เป็นอย่างดี

นิภาพร เข้มมา (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยจำแนกตามเพศและอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 137 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ปกครองมีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันด้านการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นอกนั้น โดยภาพรวมและรายด้านอื่นไม่มีความแตกต่าง 3) ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร เพื่อนครู ผู้ปกครองและสถาบันผู้ผลิตครู มีความคาดหวังว่าครูปฐมวัยควรมีคุณลักษณะต่างๆ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคาดหวังให้ได้รับการเสริมสร้าง ตั้งแต่กระบวนการผลิตนิตศึกษาครูปฐมวัย ให้มีความเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้ได้บัณฑิตทางด้านการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

3. หลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู

3.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning)

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน แบ่งการนำเสนอได้เป็น 5 หัวข้อ คือ ความหมายของสมรรถนะ องค์ประกอบของสมรรถนะ การกำหนดสมรรถนะ การวัดสมรรถนะ และลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ (Competency) หรือขีดความสามารถ มีหลายความหมายด้วยกัน ในบางครั้งก็อธิบายว่า เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ตัวงาน ผลลัพธ์และผลที่ได้จากการทำงาน แต่ในบางครั้งก็อธิบายถึงลักษณะของบุคคลและความมุ่งมั่น (Commitments) ซึ่งโดยทั่วไป คำนิยามของสมรรถนะมักจะแตกต่างกันออกไป ดังนี้

McClelland (1973) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานในงานที่ตนรับผิดชอบให้สูงกว่า หรือเหนือกว่าเกณฑ์/ เป้าหมายที่กำหนดไว้

Boam and Sparrow (1992) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่บุคคลจำเป็นต้องมี ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่ง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบประสบความสำเร็จ

Spencer and Spencer (1993) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) อัตตมโนทัศน์ (Self-concept) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะเป็นตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationship) ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และ/ หรือสูงกว่าเกณฑ์อ้างอิง (Criterion-reference) หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

Dubois and Rothwell (2004) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ทุกคนมี และใช้ได้เหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะ นิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิด และวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และแรงจูงใจ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องมี ในการปฏิบัติงานหนึ่ง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.1.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะตามแนวคิดของ McClelland (1973) ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. ทักษะ (Skills) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นจากจิตใจและร่างกาย โดยความสามารถนี้ จะรวมไปถึงการคิดเชิงระบบ ที่จะต้องคิดถึงความเป็นเหตุเป็นผลด้วย เช่น ทักษะในการเชื่อมโยง ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงให้โลหะติดเป็นเนื้อเดียวกัน เป็นเส้นตรงสวยงาม ไม่ทำลายพื้นผิวส่วนอื่น เป็นต้น

2. ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งจำเป็นต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น

ความรู้ทางบัญชี จำเป็นต้องรู้กระบวนการลงบัญชี ตลอดงานอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อบัญชี เป็นต้น

3. อุปนิสัย (Trait) เป็นคุณลักษณะที่มักจะแสดงออกเพื่อโต้ตอบต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น การทำงานของนักบริหารบางคน จะชอบความรวดเร็ว คิดเร็ว ทำไว ในการทำงาน แต่บางคนจะค่อย ๆ คิด ช้าแต่รอบคอบ อันเนื่องมาจากปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหา หรือสถานการณ์ของแต่ละคน

4. แนวคิดของตน (Self-concept) เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยม (Values) ทศคติ (Attitude) และภาพลักษณ์ของตน (Self-image) ซึ่งจะสามารถสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้ เช่น บางคนมีค่านิยมเป็นผู้นำกลุ่มเสมอ แต่บางคนชอบที่จะโต้แย้ง ก็มักจะแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

5. แรงขับ (Motive) เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในความคิด หรือความต้องการที่จะเป็นต้นเหตุของการแสดงออก เช่น บางคนชอบทำงานยาก ๆ เพราะรู้สึกว่าเป็นงานท้าทาย ในทางตรงกันข้าม บางคนเป็นคนเฉื่อยชา จะชอบทำงานง่าย ๆ สบาย ๆ เป็นต้น

3.1.3 การกำหนดสมรรถนะ

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) และ สุกัญญา รัตมิตธรรมโชติ (2549) กล่าวว่า การกำหนดสมรรถนะ หรือการสร้างรูปแบบสมรรถนะ (Competency model) สามารถกำหนดได้ โดยอาจจะเริ่มจากการนำวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ค่านิยม (Values) มาสู่เป้าหมายขององค์การ มากำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์การ จากนั้นมาพิจารณาถึงสมรรถนะหลักที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ จะใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอะไรที่จะผลักดันให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ในการกำหนดสมรรถนะ อาจกำหนดได้ในอีกแนวทางอื่น ๆ อีก เช่น การใช้ผลงานวิจัย มากำหนดเป็นสมรรถนะ เช่น การสำรวจว่า การเป็นบุคคลมาดำรงตำแหน่ง หรือทำหน้าที่นั้น ๆ มีสมรรถนะหลักอะไรบ้าง ผลจากการวิจัย ก็จะทำให้ได้สมรรถนะที่เรียกว่า Generic model หรือรูปแบบทั่วไป อีกประการหนึ่ง อาจกำหนดสมรรถนะจากงานที่เรียกว่า Job/ Task analysis หมายถึง การกำหนดสมรรถนะโดยการวิเคราะห์ตำแหน่งต่าง ๆ มาออกแบบสมรรถนะ ซึ่งเหมาะสมสำหรับการคัดเลือกคนเข้ามาสู่งาน หรือการปรับปรุงผลผลิตใหม่ ก็กำหนดสมรรถนะของบุคคลที่จะทำงาน ให้ได้ผลผลิตตามต้องการ วิธีการกำหนดสมรรถนะในวิธีการหลังนี้ จะรวดเร็วและสะดวก แต่จะไม่เห็นความเชื่อมโยง ต่างกับรูปแบบแรกที่ยังเห็นความเชื่อมโยง แต่จะเสียเวลามาก และอาจหลงทางได้

องค์ประกอบของมาตรฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานในอาชีพ โดยจะกำหนดสมรรถนะที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ ประกอบด้วย

1. หน่วยสมรรถนะ (Unit of competence/ Competency) เป็นขอบข่ายกว้าง ๆ (Broad area) ของงานในอาชีพหนึ่ง ๆ ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติโดยใช้ความรู้และทักษะ หรืออาจรวมถึงเจตคติ

2. สมรรถนะย่อย (Element of competence) เป็นภาระงานย่อย (Task) ที่ประกอบขึ้นภายใต้ งานในหน่วยสมรรถนะนั้น ๆ

3. เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance criteria) เป็นกิจกรรมย่อย ๆ (Sub-task) ภายใต้สมรรถนะ ย่อย ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ (Learning outcomes) ที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้เมื่อเรียนจบ หลักสูตร เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance criteria) คือ ผลการเรียนรู้ซึ่งคาดหวังให้ผู้รับการอบรม หรือผู้เรียนสามารถทำได้เมื่อเรียนจบหน่วยนี้ ดังนั้น การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในหน่วยสมรรถนะ ต้องกำหนดจุดประสงค์การปฏิบัติ (Performance objective) หรือจุดประสงค์ การเรียนรู้ โดยให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ ที่กำหนด และการประเมินผลต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การปฏิบัติ จึงจะเกิดการเรียนการสอน และการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ เพราะใช้สมรรถนะเป็นตัวกำหนด ตั้งแต่การจัดการเรียนการสอน จนถึงการประเมินผล ซึ่งการประเมินผล สามารถใช้รูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสาธิต และตั้งคำถาม แบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย ซึ่งใช้ประเมินด้านความรู้ การสอบปากเปล่า การทำโครงการ สถานการณ์จำลอง แฟ้มผลงาน การประเมินผลโดยการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรม สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้

4. เงื่อนไข/ ขอบเขตการปฏิบัติ (Conditions/ Range of variables) การปฏิบัติภายใต้ เงื่อนไขที่กำหนด อาจรวมถึงสื่อวัสดุ (Materials) เครื่องมือ (Tools) หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ (Equipment) ที่กำหนดให้ (หรือไม่ให้ใช้) เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จ เมื่อได้กรอบมาตรฐานสมรรถนะแล้ว การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน จะสร้างขึ้นภายใต้ กรอบมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด และจะเชื่อมโยงกับการวัดและประเมินผล ซึ่งอาจเรียกว่า การทดสอบวัดตามสมรรถนะ (Competency test)

3.1.4 การวัดสมรรถนะ

การวัดสมรรถนะ ทำได้ค่อนข้างลำบาก จึงอาศัยวิธีการ หรือใช้เครื่องมือบางชนิด เพื่อวัดสมรรถนะของบุคคล ดังนี้

1. ประวัติการทำงานของบุคคลว่า ทำอะไรบ้าง มีความรู้ ทักษะ หรือความสามารถอะไร เคยมีประสบการณ์อะไรบ้าง จากประวัติการทำงานทำให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคล
2. ผลประเมินการปฏิบัติงาน (Performance appraisal) ซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ใน 5 ลักษณะ คือ

2.1 ผลการปฏิบัติที่เป็นเนื้องาน (Task performance) เป็นการทำงานที่ได้เนื้องานแท้ ๆ

2.2 ผลงานการปฏิบัติที่ไม่ใช่เนื้องาน แต่เป็นบริบทของเนื้องาน (Contextual performance) ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของคนปฏิบัติงาน เช่น การมีน้ำใจ เสียสละช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น

2.3 ผลการสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ อาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ กำหนดคำถามไว้แล้ว สัมภาษณ์ตามที่กำหนดประเด็นไว้ กับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือ สอบถามตามสถานการณ์ คล้ายกับเป็นการพูดคุยกันธรรมดา ๆ แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมคำถามไว้ใจ โดยใช้กระบวนการสนทนาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สบายใจ ให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด

2.4 ศูนย์ประเมิน (Assessment center) จะเป็นศูนย์รวมเทคนิคการวัดทางจิตวิทยาหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน รวมทั้งการสนทนากลุ่มแบบไม่มีหัวหน้ากลุ่ม รวมอยู่ด้วยในศูนย์นี้

2.5 ใช้การประเมินรอบด้าน (360 Degree feedback) หมายถึง การประเมินรอบด้าน ได้แก่ การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและลูกค้า เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ

การตรวจสอบสมรรถนะว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสมรรถนะที่ต้องการหรือไม่ มีข้อสังเกต ได้แก่ 1) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ อธิบายได้ 2) สามารถลอกเลียนแบบได้ 3) มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร 4) เป็นพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ และ 5) เป็นพฤติกรรมที่ต้องเกิดขึ้นบ่อย ๆ

ระดับของสมรรถนะ หมายถึง ระดับความรู้ ทักษะและคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกัน สามารถกำหนดเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรม (Behavioral indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ (Proficiency scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความสามารถไว้ 5 ระดับ เช่น ระดับเริ่มต้น (Beginner) ระดับมีความรู้บ้าง (Novice) ระดับมีความรู้ปานกลาง (Intermediate) ระดับมีความรู้สูง (Advance) ระดับความเชี่ยวชาญ (Expert)

3.1.5 ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ

1. กำหนดผลการเรียนรู้ (Learning outcomes/ Course outcomes) หรือเรียกว่า สมรรถนะ หรือภาระงาน (Competencies or tasks) อย่างชัดเจน ซึ่งสมรรถนะที่กำหนดขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นกับการศึกษาและการปฏิบัติงาน ในอาชีพต่าง ๆ ที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ เมื่อจบหลักสูตร ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสมรรถนะที่กำหนด

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ เลือกใช้สื่อที่หลากหลาย และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงาน (Task-oriented activities) ได้สำเร็จตามสมรรถนะที่กำหนด เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์

3. ให้อาจารย์ผู้เรียนแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จ ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป

4. ให้ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติภาระงานให้สำเร็จ ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion referenced) ในการประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน

5. กิจกรรมก่อนเรียน ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่มีมาใช้ จากนั้นผู้สอนให้ความรู้และประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับความคิดและค่านิยมของผู้เรียน

6. กิจกรรมระหว่างเรียน ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ แล้วนำมาเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิม จากนั้นผู้เรียนกลั่นกรองความรู้และค่านิยมที่ได้รับใหม่ ผู้เรียนทดลองใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ ทั้งในสถานการณ์จำลองและชีวิตจริง

7. กิจกรรมหลังเรียน ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนและหาความรู้และประสบการณ์ต่อไป ผู้เรียนประยุกต์ความรู้และนำไปใช้ใน ชีวิตจริง

จากแนวทางการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้หลักการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้อย่างรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง โดยให้ได้ปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน การประเมินมาจากการประเมินตนเองและจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

3.2 การไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking)

3.2.1 ความหมายของการไตร่ตรองสะท้อนความคิด

การไตร่ตรองสะท้อนความคิด หมายถึง กระบวนการคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ย้อนคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิด การปฏิบัติ ประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผ่านมาแล้ว รวมทั้งการตัดสินใจต่าง ๆ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น “การย้อนกลับไปทบทวนสิ่งที่ผ่านมาแล้ว” โดยสิ่งที่ย้อนกลับ

ไปทบทวนนั้น ควรให้ครอบคลุมทั้งความคิดและการปฏิบัติ เพื่อให้ได้วิธีการหรือแนวทางที่แตกต่าง และดีกว่าเดิม การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นกลไกธรรมชาติที่มีอยู่ในกระบวนการคิดของทุกคน และทุกคนได้ใช้กระบวนการนี้อย่างอัตโนมัติในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการพูดคุยกับตัวเองในการตั้งคำถาม แล้วตอบคำถามนั้นด้วยตัวเอง เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) และการรู้คิด (Metacognitive thinking) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดขั้นสูง ที่ครูควรได้รับการฝึกฝนและนำไปใช้ ตลอดจนฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรองสะท้อนความคิดได้ตามวัย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ ตัวผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องเรียนรู้และวิธีการในการเรียนรู้ (วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐกิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) (ธนา นิลชัยโกวิท, 2551) (Yancey, 1998 อ้างถึงใน ปิยาณี ณ นคร, 2556)

3.2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการไตร่ตรองสะท้อนความคิด

การไตร่ตรองสะท้อนความคิด ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ จากการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีความลึกซึ้งมากขึ้น เปิดโอกาสให้ได้หยุดคิดทบทวน ไตร่ตรอง การปฏิบัติงานและการแก้ปัญหา ของตนเอง ช่วยให้รู้และเข้าใจว่าวิธีการแก้ปัญหาของตนแบบใดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด (ธนา นิลชัยโกวิท, 2551) นำไปสู่การเปิดใจกว้างทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทบทวนเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวคิดและการปฏิบัติที่ดีกว่าเดิม อยู่เสมอ

วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560) ได้นำเสนอ การไตร่ตรองสะท้อนความคิดว่า มีความจำเป็นที่ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน จำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการไตร่ตรอง สะท้อนความคิดในการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ ดังนี้

1. สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สมาชิกในสังคมทุกระดับ จึงต้องการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสร้างสรรค์
2. สารระข้อมูล เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงและใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จึงต้องอาศัยทักษะการคิดทุกประเภท
3. การไตร่ตรองสะท้อนความคิด จะช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลต่าง ๆ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ
4. การไตร่ตรองสะท้อนความคิด ช่วยสร้างความรู้ใหม่ ๆ โดยมีการเชื่อมโยงความรู้ ทักษะที่มีอยู่ กับความรู้ใหม่ ๆ ทักษะใหม่ ๆ ที่กำลังพัฒนาให้เกิดขึ้น
5. ช่วยส่งเสริมพัฒนานักคิดที่คิดเป็นและมีวิจารณญาณ และการเป็นผู้ที่มีลักษณะการคิดที่ดี

สามารถสรุปได้ว่า การไตร่ตรองสะท้อนความคิดช่วยพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความคิดเห็นส่วนตัวของนิสิต เพื่อนร่วมชั้นเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการเรียนรู้

3.2.3 การประยุกต์ใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิดในการจัดการเรียนรู้

ปิยาณี ณ นคร (2556) กล่าวว่า การไตร่ตรองสะท้อนความคิดมีวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในตน ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิดมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ดังนี้

1. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติ ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนเตรียมการเพื่อปฏิบัติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การป้องกันอันตรายหรือภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ
2. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติ ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนคิดใคร่ครวญขณะปฏิบัติ ทางเลือกและเหตุผลต่าง ๆ การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า
3. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิบัติ ช่วงนี้ถือเป็นช่วงสำคัญที่สุด ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนทบทวนการปฏิบัติที่เพิ่งเสร็จสิ้นลงไป เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด เห็นการกระทำและความคิดของตนเอง ข้อดี ข้อด้อย การปรับปรุงในอนาคต การรับฟังความคิดเห็นจากผู้สังเกต การสรุปเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง
4. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิบัติ ในการปรับนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด ในการนำไปปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ชีวิตจริง

การนำการสะท้อนความคิดมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อาจช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการที่จะนำการไตร่ตรองสะท้อนความคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และตัวผู้สอนมีการพัฒนาตนเองและปรับการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น

3.3 การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning)

3.3.1 ความหมายของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทศนคติและค่านิยมของตนเองขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดคำถามของตนเอง และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการหลากหลายไม่ว่าจะเป็น

การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ การลงมือปฏิบัติกระทำจริง ทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือ สถานการณ์จำลอง การวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวน และการสะท้อนความคิดของตนเองออกมา โดยอาจเกิดขึ้นในชั้นเรียน นอกชั้นเรียนหรือในสถานการณ์ที่จริงในการทำงานก็ได้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณา ไตร่ตรองร่วมกัน เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่ หรือ ประสบการณ์ใหม่เข้ากับความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิด หรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลอง หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556) (ทีศนา แคมมณี, 2560)

3.3.2 หลักการของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

เนื่องจากการเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน จึงสามารถนำไปสู่ การเรียนรู้เชิงนามธรรม แหล่งที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดความคิด ความรู้ และการกระทำต่าง ๆ ส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติ หรือการกระทำใหม่ ๆ การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดความรู้สึกผูกพัน ความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน และมีความหมายต่อตน (ทีศนา แคมมณี, 2560) (Johnson & Johnson, 1999)

3.3.3 ลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

ทีศนา แคมมณี (2560) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐานดังนี้

1. ความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือประสบการณ์ ต้องสอดคล้อง กับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบนี้ เพื่อมุ่งปรับปรุงความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็ก ยิ่งกว่า ที่จะเตรียมตัวเพื่ออนาคต
3. วิชาที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน คือ วิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน ดังนั้น จึงกำหนดเนื้อหา จากความสนใจของผู้เรียนเป็นคราว ๆ ไป ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า
4. ใช้วิธีแก้ปัญหา เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้

5. มุ่งที่จะให้การศึกษาและเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. การเรียนแบบประสบการณ์ในต่างโรงเรียน ต่างชั้นกัน ย่อมไม่เหมือนกัน การเรียนแบบนี้ นักการศึกษาทำไปต่าง ๆ กัน แต่ก็สามารถรวบรวมเข้าเป็น 2 พวก คือ

6.1 ใช้ปัญหาในชีวิตปัจจุบันเป็นหลัก คือ ให้ครูและเด็กร่วมมือกันวางโครงการที่จะหาและเลือกเอาปัญหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน และเป็นปัญหาในชีวิตจริง ปัญหานี้ จะต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความต้องการและความสนใจด้วย

6.2 ใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก สถานการณ์ที่จะจัดขึ้นสำหรับการเรียนแบบนี้จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถแสดงออกมา ให้ผู้เรียนได้ร่วมมือในกิจกรรมของสังคมหรือส่วนรวม ให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่จะปรับตัวและจัดการกับสิ่งแวดล้อม

3.3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

ฉันท ชาติทอง (2552) ได้สรุปเสนอวัฏจักรของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐานของ Kolb (1984) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรับประสบการณ์จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete experience: CE) ผู้สอนจัดประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง
2. ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation: RO) ผู้เรียนได้สะท้อนจากสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ มีการพิจารณาสิ่งที่ได้รับอย่างรอบคอบ ลึกซึ้ง จนสามารถพัฒนาเป็นความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์
3. ขั้นการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract conceptualization: AC) ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจในความเป็นนัยทั่วไปของเรื่องนั้น ๆ อาจจะออกมาในรูปของการสรุปความคิดรวบยอดหรือหลักการ
4. ขั้นการทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active experimentation: AE) ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอด หรือหลักการที่สรุปได้ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2554) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง เช่น การสัมภาษณ์ หรือการปฏิบัติการต่าง ๆ
2. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) เป็นขั้นของการพูด-การเขียน เช่น

นำข้อมูลที่ได้จากชั้นประสบการณ์มานำเสนอ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการพูดและการเขียน

3. ชั้นอภิปรายผล (Discussing) เป็นชั้นของการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัดและเพื่อให้ได้แนวคิดต่อการประยุกต์ใช้ ชั้นนี้ ทั้งครูและนักเรียนอาจร่วมกันในการตั้งคำถามเพื่อการอภิปรายร่วมกัน

4. ชั้นสรุปพาดพิง (Generalizing) เป็นชั้นของการสรุปผลการเรียนรู้จากทั้ง 3 ชั้น ข้างต้น โดยสรุปพาดพิงสู่หลักการหรือสู่มุมมอง หรือแบบแผนที่กว้างขวางขึ้น อาจร่วมกันสรุปหรือแต่ละคนสรุปก็ได้ นับเป็นการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านประสบการณ์ หรือการลงมือกระทำ

5. ชั้นประยุกต์ใช้ (Applying) เป็นชั้นของการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจัดทำในรูปของโครงการ การทดลอง การปรับใช้กับชีวิตประจำวันการแก้ปัญหา หรือการค้นคว้าวิจัยต่อไป ซึ่งถือเป็นการลงมือกระทำ/ ปฏิบัติ เป็นวงจรต่อไปได้อีกด้วย

3.4 การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning)

3.4.1 ความหมายของการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Bonwell & Eison, 1991) ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และมีการควบคุมตนเองในระดับสูง ผู้เรียนได้ฝึกการคิดระดับสูง คือ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดประเมินค่า (อุษณีย์ เทพวรชัย, 2543) ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน และสะท้อนเนื้อหา แนวคิดในเรื่องที่เรียนอย่างมีความหมาย เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้ เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers & Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) (Felder & Brent, 2009)

3.4.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น จากแนวคิดของ Meyers and Jones (1993) ประกอบด้วย 3 ประการ

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic element) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflective thinking)
2. ยุทธวิธีการเรียนการสอน (Learning strategies) ประกอบด้วย รูปแบบ วิธีจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. ทรัพยากรการสอน (Teaching resources) ประกอบด้วย สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้

3.4.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น สันเคราะห์จากแนวคิดของ Barnes (1989); Bonwell and Eison (1991); ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2553) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) สรุปได้ดังนี้

1. มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยเน้นทักษะการเรียนรู้ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิด วางแผนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่เรียน ได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล มีโอกาสร่วมอภิปรายและนำเสนอผลงาน
3. เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้และได้ข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศและหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรง
4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
5. ออกแบบกิจกรรมให้มีความหมาย สัมพันธ์กับชีวิตจริง สอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
6. ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น ๆ หรือสถานการณ์ใหม่
7. เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง สะท้อนจากการดำเนินกิจกรรมที่บูรณาการวิชาต่าง ๆ การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เชื่อมโยงกิจกรรมกับนักเรียน สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคม และประเทศชาติ
8. จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนสนุกสนาน ไม่เบื่อ ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง คิด
9. ประเมินผลอย่างหลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน
10. เรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องผู้เรียน

3.4.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น สันเคราะห์จากแนวคิดของ Hazzan, Lapidot and Ragonis (2011) สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน บัญญัติ ชำนาญกิจ, 2542) สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเร้าความสนใจ ขั้นนี้ เป็นการแนะนำเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวางแผนสิ่งที่จะได้เรียนรู้ รวมถึงการตั้งคำถามและประสบการณ์เดิม เพื่อนำมาเชื่อมโยงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ การกระตุ้นต้องเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการตั้งคำถาม การสร้างข้อขัดแย้งทางความคิด ทศนคติและการรับรู้ เพื่อยั่วให้ผู้เรียนได้คิดใคร่ครวญ แล้วร่วมกันสะท้อนความคิด แบ่งปันกับประสบการณ์เพื่อนำไปการเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน
2. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้ร่วมกันวางแผน ขั้นนี้จะฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การแก้ปัญหา ตรวจสอบ สะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยกิจกรรมควรมีความหลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งเป็นรายบุคคล เรียนรู้ร่วมกันเป็นคู่ กลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย
3. ขั้นนำเสนอและอภิปราย เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้นำเสนอแนวคิดและร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด พร้อมทั้งปรับแต่งความรู้ความเข้าใจของตนเอง โดยการเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์เดิม กับองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นการบูรณาการประสบการณ์ มโนทัศน์ หลักการ และกฎเกณฑ์สู่การสร้างมโนทัศน์ที่มีความหมายและชัดเจน
4. ขั้นสรุปและประเมิน เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ประเมินและสรุปองค์ความรู้ที่ถูกต้องตามการรับรู้ของตนเอง รวมทั้งขั้นนี้ ผู้สอนยังสามารถใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดเพื่อประเมินตนเอง และนำไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงต่อไป

3.5 การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบ่งการนำเสนอได้เป็น 2 หัวข้อ คือ 3.1 หลักการของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ 3.2 ตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

3.5.1 หลักการของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การสร้างความรู้โดยผู้เรียนนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง โดยที่แต่ละ

บุคคลนำประสบการณ์เดิม หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีมาก่อนมาสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีความหมายของตนเองเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกัน เพราะมีประสบการณ์หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ต่างกัน ดังนั้น จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง (Duffy and Cunningham, 1996)

แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมของไวโกทสกี มีหลักการ 4 ประการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่เรียนที่เรียกว่า “Vygotsky” หรือตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) ดังนี้

1. เรียนรู้และการพัฒนา คือ ด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมการร่วมมือ (Collaborative Activity)
2. โซนพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ควรจะสนองต่อแนวทางการจัดหลักสูตรและการวางแผนบทเรียนจากพื้นฐานที่ว่า ผู้เรียนที่มีโซนพัฒนาการจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือ แต่สำหรับผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่าโซนพัฒนาการ จะไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้และต้องได้รับการช่วยเหลือ ที่เรียกว่า ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding)
3. การเรียนรู้ในโรงเรียนควรเกิดขึ้นในบริบทที่มีความหมายและไม่ควรแยกจากการเรียนรู้และความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนามาจากสภาพชีวิตจริง (Real World) ประสบการณ์นอกโรงเรียน ควรจะมีการเชื่อมโยงนำมาสู่ประสบการณ์ในโรงเรียนของผู้เรียน

3.5.2 ตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เนื่องจากทฤษฎีนี้ ไม่ใช่วิธีสอน จึงใช้การตีความทฤษฎีแล้วจึงนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎี จึงมีหลากหลาย สามารถประมวลได้ดังนี้ (Murphy, 1977 : อ้างถึงใน อนุชา โสมาบุตร, 2555)

- 3.5.2.1 กระตุ้นให้นักเรียนใช้มุมมองที่หลากหลายในการนำเสนอความหมายของมโนทัศน์
- 3.5.2.2 นักเรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายการเรียนของตนเองหรือจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเกิดจากการเจรจาต่อรองระหว่างนักเรียนกับครู
- 3.5.2.3 ครูแสดงบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ ผู้กำกับ ผู้ฝึกฝน ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนของนักเรียน

- 3.5.2.4 จัดบริบทของการเรียนเช่น กิจกรรม โอกาส เครื่องมือ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมวิธีการคิดและการกำกับเกี่ยวกับการรับรู้ของตนเอง
- 3.5.2.5 นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้และกำกับการเรียนรู้ของตนเอง
- 3.5.2.6 จัดสถานการณ์การเรียน สภาพแวดล้อม ทักษะ เนื้อหา และงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริง
- 3.5.2.7 ใช้ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิเพื่อยืนยันตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง
- 3.5.2.8 เสริมสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการเจรจาต่อรองทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3.5.2.9 พิจารณาความรู้เดิม ความเชื่อ ทักษะคติ ของนักเรียนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.5.2.10 ส่งเสริมการแก้ปัญหา ทักษะการคิดระดับสูง และความเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง
- 3.5.2.11 นำความผิดพลาด ความเชื่อที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้
- 3.5.2.12 ส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความรู้อย่างอิสระ วางแผนและการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง
- 3.5.2.13 ให้นักเรียนได้เรียนรู้งานที่ซับซ้อน ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 3.5.2.14 ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ของเรื่องที่เรียน
- 3.5.2.15 อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยให้คำแนะนำหรือให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3.5.2.16 วัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริงขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคมควบคู่กันไปด้วย

ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นปรัชญาและหลักการพื้นฐาน สัจเคราะห์กับแนวคิดต่างๆ เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการดำเนินการ 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ระยะที่ 1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

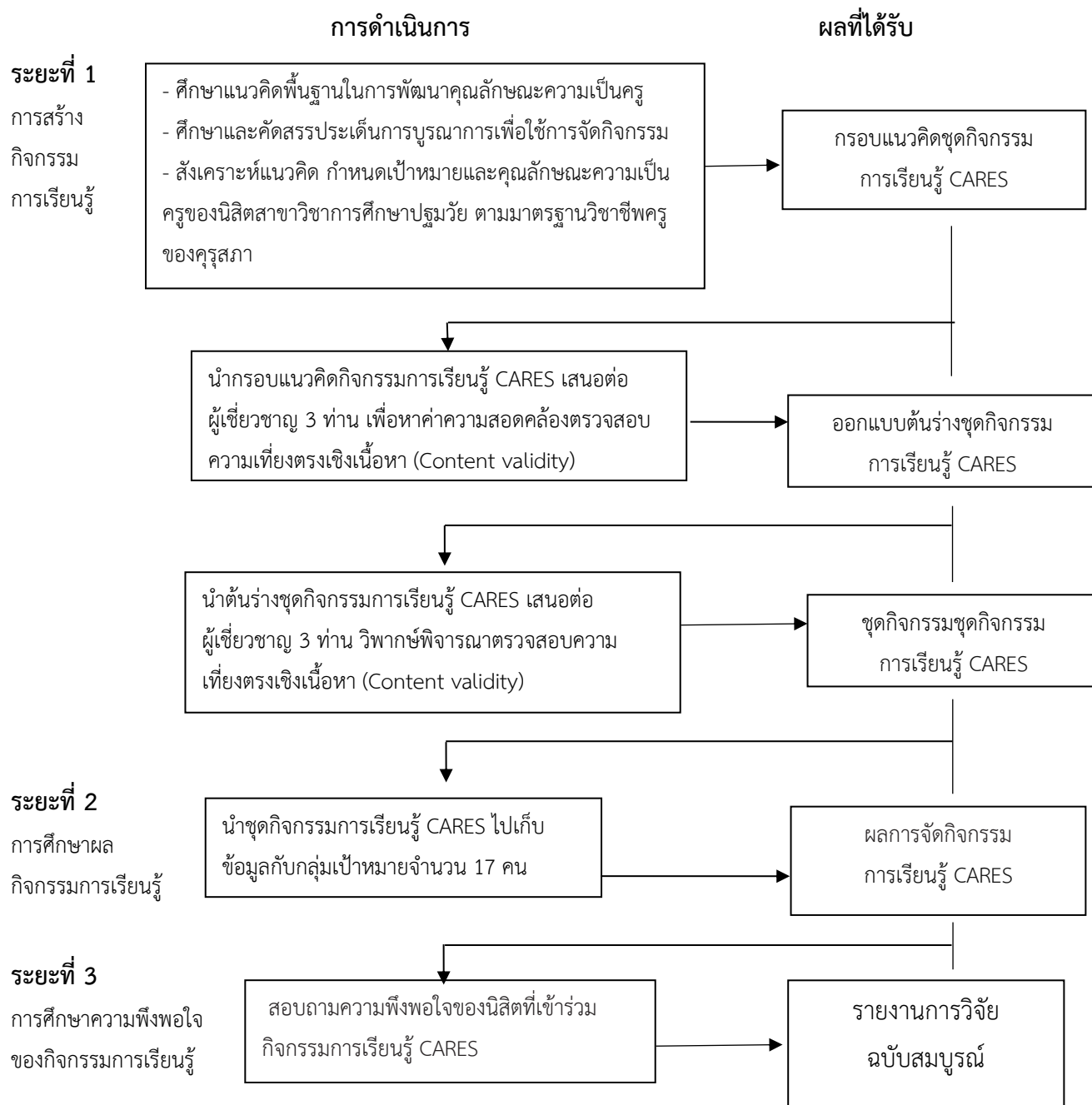
กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านวิชาชีพครู และด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และแนวคำถามการวิพากษ์กรอบแนวคิด ต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และแนวคำถามการวิพากษ์ต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 การศึกษาแนวคิดพื้นฐานเพื่อสร้างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

1.1.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู

ประกอบด้วย (1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based Learning) (2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based Learning) และ (3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective Thinking) และ (4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding)

ขั้นตอนการวิจัยสามารถอธิบายเป็นขั้นตอนตามแผนภาพ ดังนี้

1.1.2 การศึกษาและคัดสรรประเด็นการบูรณาการเพื่อใช้การจัดกิจกรรม 3 ประการ ประกอบด้วย (1) มาตรฐานความรู้ สารความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 (2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 และ (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

1.1.3 การสังเคราะห์แนวคิด กำหนดเป้าหมายและคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา และจากการคัดสรรประเด็นการบูรณาการ

1.1.4 สร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ โดยนักวันวิพากษ์

1.2 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2.1 ทำการชี้แจงขั้นตอนของจริยธรรมการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.2.1.1 โครงการวิจัยนี้ไม่มีความเสี่ยงด้านร่างกาย จิตใจ สังคม กฎหมาย และความเสี่ยงด้านอื่นๆ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรืออันตรายต่อผู้เข้าร่วมวิจัยแต่อย่างใด

1.2.1.2 ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิที่จะถอนตัวหรือบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ผู้เข้าร่วมวิจัย

1.2.1.3 ผู้วิจัยจะตอบคำถามต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น

1.2.1.4 ผลการวิจัยนี้จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น โดยข้อมูลจะถูกเก็บรักษาไว้ในรูปแบบแฟ้มข้อมูลในรูปแบบเอกสาร และในระบบคอมพิวเตอร์ โดยจะไม่มีชื่อ หลักฐานแสดงลักษณะเฉพาะของผู้เข้าร่วมวิจัย ซึ่งผู้เข้าถึงความลับได้คือผู้วิจัยเท่านั้น และข้อมูลจะถูกทำลายหลังจากงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว ภายใน 6 เดือน

1.2.2 ดำเนินการวิพากษ์กรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านวิชาชีพครู และด้านการวัดและการประเมินผล ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน ให้ข้อเสนอแนะ และนำไปปรับปรุง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ต่อไป

1.2.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิพากษ์กรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES มาสร้าง ต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และ 2) สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิต

1.2.4 นำต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และ 2) สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิต ไปดำเนินการวิพากษ์ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านวิชาชีพครู และด้านการวัดและการประเมินผล ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน ให้ข้อเสนอแนะ และนำไปปรับปรุง พร้อมทั้งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสม แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

1.2.5 ปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และแนวคำถามการวิพากษ์กรอบแนวคิด
2. ต้นร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และแนวคำถามการวิพากษ์ต้นร่าง
3. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES สำหรับผู้เชี่ยวชาญ
4. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
2. นัดวันและเวลาในการวิพากษ์ ผู้วิจัยขออนุญาตจดบันทึก และบันทึกเสียง
3. ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยในระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม CARES

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการความสมัครใจในการร่วมทำกิจกรรม เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาเอกและวิชาชีพควรได้รับการเสริมสร้างในเรื่องการมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาต่อเด็ก ดูแลให้

การศึกษาแก่เด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู และเพื่อให้บัณฑิตได้ตรวจสอบความรู้สึกรู้สีกองตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย และสมุดบันทึกกิจกรรม CARES ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย และ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ รวบรวมโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2. ศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.1. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง

2.2 ชี้แจงขั้นตอนของจริยธรรมการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.2.1 โครงการวิจัยนี้ไม่มีความเสี่ยงด้านร่างกาย จิตใจ สังคม กฎหมาย และความเสี่ยงด้านอื่นๆ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรืออันตรายต่อผู้เข้าร่วมวิจัยแต่อย่างใด

2.2.2 ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิที่จะถอนตัวหรือบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ผู้เข้าร่วมวิจัย

2.2.3 ผู้วิจัยจะตอบคำถามต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น

2.2.4 ผลการวิจัยนี้จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น โดยข้อมูลจะถูกเก็บรักษาไว้ในรูปแบบแฟ้มข้อมูลในรูปแบบเอกสาร และในระบบคอมพิวเตอร์ โดยจะไม่มีชื่อ หลักฐานแสดงลักษณะเฉพาะของผู้เข้าร่วมวิจัย ซึ่งผู้เข้าถึงความลับได้คือผู้วิจัยเท่านั้น และข้อมูลจะถูกทำลายหลังจากงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว ภายใน 6 เดือน

2.3 ชี้แจงแนวทางการดำเนินกิจกรรม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล

1. ขั้นเตรียมความพร้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตเกิดแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรม รับผิดชอบต่อข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด

2. ขั้นปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย

กิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่กำหนดโดยมีพื้นฐานว่าต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญาและหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด

3. ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้นำเสนอ และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่ม ชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด

4. ชี้นสรุปและประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงาน กิจกรรมจัดระบบสรุปลงเพิ่มสะสมผลงาน และกิจกรรมประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสมุดบันทึกกิจกรรม CARES ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
3. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
4. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้วิจัย
 2. บันทึกภาคสนาม
 3. แบบบันทึกการเรียนรู้ของนิสิต
 4. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
 5. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู
- 2.4 การประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้แบบ ประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นเกณฑ์การ ประเมิน (Rubric Assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม หรือผลงานของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง คุณลักษณะที่ความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ ดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ ดี

คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ พอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.49 หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

**ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**

กลุ่มตัวอย่าง นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่
กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
CARES ทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วย ชุดคำถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) ที่ปรับใช้จากวิธีการของลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึง
พอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES
2. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสมุดบันทึกกิจกรรม CARES ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความพึงพอใจ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ให้นิสิตทำแบบสอบถามในสภาพแวดล้อมที่พึงพอใจ ไม่กดดัน โดยให้ทำแบบสอบถาม
ผ่าน Google Form

เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อ
เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ น้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู โดยใช้สูตร
 สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการสังเคราะห์เป็นข้อสรุปย่อย และสร้างเป็นบทสรุปองค์ความรู้
 ด้วยวิธีการแบบอุปนัย (Inductive)

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินความพึงพอใจ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลัง
 เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน (Standard deviation) ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู ของนิสิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู ของนิสิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู ของนิสิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู ของนิสิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู ของนิสิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับปรับปรุง

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดย
 การเปรียบเทียบจัดกลุ่มข้อมูลและนำเสนอเชิงบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

- 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และ
- 3) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ เพื่อใช้แทนความหมาย ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 1 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) และ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรอง สะท้อนความคิด (Reflective thinking) และ 4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) นำมาสู่การกำหนดนิยามและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. กิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู หมายถึง กระบวนการวิจัยและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ฯ อย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 3) ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 4) สร้างต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ และเอกสารประกอบ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ เครื่องมือประเมินคุณลักษณะความเป็นครู 5) ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 6) การปรับปรุงแก้ไขคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ 7) การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ฯ และ 8) การปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ฯ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีฉบับสมบูรณ์

โดยกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยมีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตแต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทั้งจากการประเมินมาจากการประเมินตนเองและจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นระยะ เพื่อให้นิสิตได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) เพื่อให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง มีส่วนร่วมในการเรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรอง สะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นการไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมจากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในชั้นเรียน ส่งเสริมการคิดการวิเคราะห์เพื่อสร้างกรอบความคิดจากประสบการณ์ตลอดจนมีการสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ที่ได้รับ 4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุน

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและของเพื่อน เพื่อก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในตนเอง โดยกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ประกอบด้วย 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

ขั้นเตรียมความพร้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มนิสิตเกิดแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรม รับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรมให้แก่มนิสิต โดยใช้เทคนิค วิธีการที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่ความสนใจ การตระหนักในคุณค่าในการเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นทำกิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม ได้แก่ ชื่อ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คุณลักษณะ ลักษณะ โครงสร้าง กระบวนการ กิจกรรม ภาระงาน กรอบในการประเมินของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จากนั้น ทำกิจกรรมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การกำหนดประเด็นหัวข้อที่สนใจ การทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิม หรือการค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เปิดโอกาสให้มนิสิตวางแผนการดำเนินงานให้สำเร็จตามเกณฑ์การประเมินร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่มนิสิตแต่ละคนต้องใคร่ครวญสะท้อนคิด เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ องค์ความรู้ และประสบการณ์เดิม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

ขั้นปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มนิสิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่กำหนดโดยมีพื้นฐานว่าต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญาและหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนที่นำไปสู่เป้าหมายและคุณลักษณะของกิจกรรม โดยให้มนิสิตเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ได้รับความประสพการณ์ตรง ที่เป็นรูปธรรม โดยเน้นกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่มนิสิตนักศึกษาต้องคิดทบทวนความรู้ภายในตน และสะท้อนประสพการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติจริงที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 ให้ครอบคลุมตามประเด็นคุณลักษณะที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทักษะและเจตคติ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน

ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิดซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน เป็นขั้นตอนที่จะจัดให้นิสิตได้นำผลการเรียนรู้ที่องค์ความรู้และประสบการณ์ของตนเอง ไปสู่การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ขยายความรู้และประสบการณ์ของตนให้กว้างขึ้นในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครุปฐมวัย โดยนิสิตทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 3 เพื่อขยายข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับจากขั้นที่ 2 ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผล

ขั้นสรุปและประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุปประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงาน กิจกรรมจัดระบบสรุปลงเพิ่มสะสมผลงาน และกิจกรรมประเมินผล

ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่นิสิตสรุปประเมินผลการเรียนรู้ และรวบรวมผลงาน ชิ้นงาน หลักฐานการเรียนรู้ และบันทึกการเรียนรู้ตามขั้นที่ 1-3 นำมาสรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละกิจกรรม จัดระบบลงในเพิ่มสะสมผลงาน จากนั้นนิสิตประเมินตนเอง โดยมีอาจารย์ เพื่อนนิสิต หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และประเมินผลตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินแบบวัดคุณลักษณะความเป็นครูโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นครู	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	ความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	มีอารมณ์ขัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	เฉลี่ย	5	5	5	15	1.00	ใช้ได้

จากตารางที่ 2 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังรายการประเมินมีค่า IOC = 1.00 แสดงถึง คุณลักษณะความเป็นครูที่เลือกไว้มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ จึงนำคะแนนที่ได้จากการประเมินคุณลักษณะ ความเป็นครู มาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต
สาขาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นครู	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับ
1	ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย	3.93	.19	ดีเยี่ยม	1
2	มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	3.65	.43	ดีเยี่ยม	3
3	ความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	3.93	.19	ดีเยี่ยม	1
4	มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	3.31	.38	ดีมาก	4
5	มีอารมณ์ขัน	3.83	.29	ดีเยี่ยม	2
โดยรวม		3.68	.41	ดีเยี่ยม	

จากตารางที่ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะความเป็นครู โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม คือ ($\bar{X} = 3.68, SD = .41$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย ความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขัน และมีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสารอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.93 (SD = .19)$, $\bar{X} = 3.83 (SD = .29)$ และ $\bar{X} = 3.65 (SD = .43)$) ตามลำดับ และลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.31, SD = .38$)

**ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย**

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาการศึกษา
ปฐมวัย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับ
กิจกรรมการเรียนรู้	4.34	.24	มาก	2
การนำความรู้ไปใช้	4.48	.17	มาก	1
รวม	4.41	.10	มาก	

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41, SD = .10$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34, SD = .24$) และการนำความรู้ไปใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.48, SD = .17$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARESของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับ
1	กิจกรรมมีความน่าสนใจ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.47	.62	มาก	2
2	การกำหนดประเด็นการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.53	.62	มากที่สุด	1
3	กิจกรรมเปิดโอกาสให้ได้เข้าถึงการเรียนรู้ วิธีการ และประสบการณ์ด้วยตนเอง	4.41	.71	มาก	4
4	กิจกรรมส่งเสริมโอกาสให้ได้เข้าถึงการเรียนรู้ วิธีการ และประสบการณ์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น	4.35	.49	มาก	5
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น แสดงศักยภาพ และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย	4.47	.72	มาก	3
6	การจัดการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเข้าสังเกตสถานที่ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ศึกษาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในมิติต่างๆ	3.71	1.31	มาก	9
7	กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในอนาคต	4.53	.62	มากที่สุด	1
8	กิจกรรมพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ยอมรับความจริง ยอมรับศักยภาพของตนเอง และกล้าแสดงออกมากขึ้น	4.35	.61	มาก	6
9	กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ประเมินทักษะที่หลงลืมไปกับความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตนเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต	4.24	.56	มาก	8
10	กิจกรรมมีการจัดให้มีการประเมินศักยภาพ และทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น	4.29	.69	มาก	7
รวม		4.34	.24	มาก	

จากตารางที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34, SD = .24$) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การกำหนดประเด็นการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวกับอาชีพในอนาคต ($\bar{X} = 4.53, SD = .62$) รองลงมากิจกรรมมีความน่าสนใจ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ กิจกรรมเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น แสดงศักยภาพ และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.47, SD = .72$) และลำดับสุดท้ายการจัดการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเข้าสังเกตสถานที่ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ศึกษาศถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในมิติต่างๆ ($\bar{X} = 3.71, SD = 1.31$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ด้านการนำความรู้ไปใช้

ข้อ	รายการ	\bar{X}	SD	ระดับ	ลำดับ
1	กิจกรรมส่งเสริมให้นำการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในอนาคต	4.88	.33	มากที่สุด	1
2	กิจกรรมส่งเสริมทักษะการรับฟังด้วยใจที่ใคร่ครวญของตนเอง	4.47	.62	มาก	5
3	กิจกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนในด้านการดูแลให้การศึกษาแก่เด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์	4.47	.62	มาก	5
4	กิจกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนในด้านความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.47	.51	มาก	4
5	กิจกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนในด้านการดูแลเด็กปฐมวัยด้วยหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาต่อเด็ก	4.47	.62	มาก	5
6	กิจกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนในด้านการรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4.59	.51	มากที่สุด	2
7	กิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความมุ่งมั่นในการประกอบวิชาชีพ	4.53	.62	มากที่สุด	3
8	ความพึงพอใจต่อการทำการประเมิน การตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย	4.29	.77	มาก	8
9	ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้	4.29	.69	มาก	7
10	ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด	4.35	.61	มาก	6
	รวม	4.48	.17	มาก	

จากตารางที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ด้านการนำความรู้ไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48, SD = .17$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมให้นำการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในอนาคต ($\bar{X} = 4.88, SD = .33$) รองลงมา กิจกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนในด้านการรักและศรัทธาในวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.59, SD = .51$) และลำดับสุดท้ายความพึงพอใจต่อการทำการประเมิน การตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย ($\bar{X} = 4.29, SD = .69$)

การวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

ผลวิเคราะห์เชิงเนื้อหาหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาเอกและวิชาชีพครูโดยส่งสมการเรียนรู้และประสบการณ์มาแล้ว 3 ปีครึ่ง ผู้วิจัยจึงอยากเพิ่มเติมประสบการณ์ในการเสริมสร้างในเรื่องการมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาต่อเด็ก ดูแลให้การศึกษแก่เด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เพื่อเพิ่มพูนและเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยเมื่อต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน ขั้นสรุปและประเมินผล ได้พบว่ากลุ่มเป้าหมายได้มีคุณลักษณะความเป็นครู เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการทำกิจกรรมเป้าหมาย 5 กิจกรรม คือ 1) มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู 2) มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร 3) ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ 4) มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 5) มีอารมณ์ขัน ซึ่งนิสิตได้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด สามารถวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) การพัฒนาเด็กด้วยความรักและเคารพความเป็นมนุษย์ และ 2) สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย โดยมีรายละเอียดการเขียนสะท้อนของแต่ละกิจกรรม ตามคุณลักษณะความเป็นครู ดังนี้

การพัฒนาเด็กด้วยความรักและเคารพความเป็นมนุษย์

การพัฒนาเด็กด้วยความรัก หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการพัฒนาเด็ก การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่จะดูแลให้การศึกษแก่เด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญไม่ใช่การมุ่งสอนเนื้อหา และมีความรักและความศรัทธาต่อวิชาชีพครูปฐมวัย จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยสรุปสิ่งที่นิสิตสะท้อนในคุณลักษณะของความรักในวิชาชีพครูปฐมวัยได้ ดังนี้

1. นิสิตมีความรักและภาคภูมิใจในวิชาชีพครูปฐมวัย นิสิตตระหนักถึงการมีคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย ซึ่งนอกเหนือจากความรู้ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านเทคนิคการสอน ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูปฐมวัยต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยนิสิตได้สรุปคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ดี ดังนี้

1.1 มีความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กปกติ คำนึงถึงสิทธิของเด็ก ให้เกียรติ ให้การดูแลอย่างเสมอภาคกัน

1.2 มีความศรัทธาในวิชาชีพครู เชื่อมัันว่าตัวครูปฐมวัยคือคนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กวัย 0-6 ปี

1.3 มีความรักในวิชาชีพครู ตระหนักถึงคุณค่าของการเป็นครูปฐมวัยที่พัฒนาเด็กและให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.4 มีใจพัฒนาเด็กด้วยความรัก ใช้หลักของ Edu-care รักในงาน รักในเด็ก และพัฒนาเด็กโดยใช้ความหวังดี ความเมตตา เอาใจใส่ มีใจรักเด็กอย่างเสมอหน้ากันเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน

1.5 มีเป้าหมายในการเป็นครูปฐมวัยที่จะดูแลให้การศึกษาเด็กโดยคำนึงถึงพัฒนาการเด็ก ความสำคัญของการเล่นเป็นพื้นฐานสำคัญ ไม่มุ่งสอนเนื้อหาหรือการเร่งเรียนเขียนอ่าน

1.6 มีทักษะการสังเกตที่ดี เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก ทั้งเด็กที่ร่าเริง เด็กที่เงียบขรึม เด็กที่เก็บตัว โดยสังเกตจากแววตา ท่าทาง ลักษณะทางกายภาพของเด็ก

1.7 มีความตั้งใจทำงานให้ถึงขีดสุด มีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อเด็ก

1.8 เป็นคนอารมณ์ดี คิดบวก

1.9 เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

1.10 มีจรรยาบรรณความเป็นครู ด้านความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ยึดหยุ่นผ่อนปรน

2. นิสิตได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักการดูแลเด็กแบบ Edu-care วิธีการอบรมเด็กปฐมวัยให้มีการเติบโตองกามทั้งทางกาย วาจา ใจ และสติปัญญา การดำเนินชีวิตและการทำงานของครูปฐมวัย ซึ่งนิสิตสามารถนำมาปรับใช้ได้ในชีวิตการทำงานจริง

3. นิสิตได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครูปฐมวัยที่มุ่งกลม่อเมลา รักษาดูแล อบรมบ่มนิสัยให้เป็ไปตามหลักพัฒนาการผ่านการจัดประสบการณ์และการเล่นในบรรยากาศที่มีครูปฐมวัยที่มอบความปลอดภัย สร้างไว้วางใจ จนมีความรักผูกพัน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่เด็กปฐมวัยในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

4. นิสิตเกิดความมุ่งมั่นปรารถนา (Passion) ในการที่จะเป็นครูปฐมวัยที่ดี ในการสร้างแรงบันดาลใจต่อสังคมที่เห็นความสำคัญของการดูแลเด็ก การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นมากกว่าการเร่งเรียนเขียนอ่าน และเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงด้านการทำงานในวิชาชีพครูปฐมวัย

สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย

สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สามารถสรุปสิ่งที่นิสิตสะท้อนในคุณลักษณะของสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัยได้ ดังนี้

1. นิสิตมีทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากสารสนเทศ ทักษะการวิเคราะห์เพื่อรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Google drive, You tube หรือ Platform อื่นๆ ตลอดจนมีความสามารถในการผลิตสื่อต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบการวาดภาพ การทำ info graphic การตัดต่อคลิปวิดีโอ เป็นต้น
2. นิสิตมีทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น โดยมีการใช้กระบวนการฟังอย่างใคร่ครวญ การรับฟังอย่างลึกซึ้ง การห้อยแขวนคำตัดสิน การรวบรวมข้อมูลผ่านการฟังเพื่อตลกผลึกเป็นองค์ความรู้ ตลอดจนมีความสามารถในการสังเกตและแปลความจากวจนภาษาและอวจนภาษาที่ผู้อื่นส่งมา
3. นิสิตมีความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการสร้างสรรค์ชิ้นงานต่างๆ ทั้งในรูปแบบการวาดภาพ และ การใช้โปรแกรม แอปพลิเคชัน งานร้อยแก้ว งานร้อยกรอง ต่างๆ
4. นิสิตมีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ได้ฝึกทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทั้งด้านความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก ได้เรียนรู้ถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น การวางตัวกับผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การปรับตัว เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นนำเสนอ และแลกเปลี่ยน และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล
2. นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม คือ ($\bar{X} = 3.68, SD = .41$)
3. นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41, SD = .10$)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเสริมกิจกรรมความเป็นครูสำหรับนิสิต (IOC = 0.89 และ 1.00) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมและการพัฒนา

กิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการสังเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นหลักการของกิจกรรมและกระบวนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่สอดคล้องกับวัยของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในชั้นปีที่ 4 เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาเอกและวิชาชีพควรได้รับการเสริมสร้างในเรื่องการมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาต่อเด็ก ดูแลให้การศึกษาแก่เด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

คัดสรรประเด็นบูรณาการเพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของกิจกรรม พัฒนาแบบร่างกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดแนวทางการประเมินผลของกิจกรรม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง แล้วจึงนำไปทดลองนำร่อง เพื่อปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง ซึ่งกระบวนการดังกล่าว สอดคล้องกับ ศยามน อินสะอาด. (2561) ที่กล่าวถึง การออกแบบการเรียนการสอนมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่นำมาใช้ในการศึกษาความต้องการของผู้เรียนและปัญหาการเรียน การสอนเพื่อแสวงหาแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่หรือ สร้างสิ่งใหม่โดยนำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนมาใช้ในการดำเนินการ สอดคล้องกับ อารง บัวศรี (2532) การปฏิบัติงานโดยมีกรอบการประเมินที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก มีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐานสำหรับเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในระดับต่อไป กิจกรรมการเรียนรู้ในการศึกษาครั้งนี้เน้นการศึกษาแบบประสบการณ์ส่งผลให้นิสิตเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับ (Passive) มาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2544, หน้า 41) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน การเรียนรู้ในปัจจุบันได้เปลี่ยนความคิดจากแนวพฤติกรรมนิยม (Behaviorist) ซึ่งมียึดครูเป็นศูนย์กลางและนักเรียนไม่มีส่วนร่วม (Passive Receivers) มาเป็นแนวมนุษยนิยม (Humanistic) สังคม (Social) และรูปแบบการเรียนที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ Smith & Ragan (1999, น. 3) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนที่มีการจัดเตรียมเงื่อนไขการเรียนรู้ว่า ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างตั้งใจเพื่อ

ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งตามที่ต้องการ จึงเรียกได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง และผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือ ผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและเพียงพอ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2544 และ ขอบฟ้า จันท์เจริญ. 2562, หน้า 44)

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

ผลภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู คะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม คือ ($\bar{X} = 3.68$, $SD = .41$) เนื่องจากกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานที่เหมาะสม 4 ประการ ได้แก่

- 1) หลักการส่งเสริมให้เรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 หน้า 6) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานคนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายในซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษา หรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้ สอดคล้องกับ อารัง บัวศรี (2535) หลักสูตรฐานสมรรถนะ จึงยึดความสามารถ ของผู้เรียนเป็นหลัก การออกแบบหลักสูตรตามแนวคิดนี้จะ มีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติ ได้หลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ จัดทำขึ้นเพื่อ ประกัน

ว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ 'ไม่ได้' มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีความเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่จะมุ่งพัฒนาในด้าน ทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและอนาคตของผู้เรียนในอนาคต

2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้ สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละ บุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co-creators) การได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม การมีส่วนร่วม ในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม เป้าหมาย โดยผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนย้อน ไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถ สร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่างๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ ซึ่งประสบการณ์และพื้นฐานเหล่านี้ช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน การกระทำ การลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) ล้วนมี ความหมายต่อตนเอง เพราะเป็นประสบการณ์ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อการคิด วิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ลงมือวางแผน แสดงออกด้วยการลงมือกระทำ รู้จักวิธีการแก้ปัญหา นั้น ๆ ด้วยตนเอง (Fedler and Brent, 1996) (Johnson & Johnson. 1999, Bonwell & Eison. 1991, Meyers and Jones. 1993, ทิศนา แชมมณี. 2545, สถาพร พงษ์พิบูล, 2558)

3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective Thinking) เป็นการ พิจารณาสິงต่างๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้เราได้ทบทวนและสะท้อน การกระทำของตน (Reflective Practice) ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีการไตร่ตรองตามมุมมองของ ตนเอง มุมมองจากผู้เรียนคนอื่น มุมมองจากเพื่อนครู และมุมมองจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ช่วยให้ บุคคลเชื่อมต่อกับปัญญาภายในของตนเอง สร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ควบคุมความคิดและขยาย การรับรู้ เสริมสร้างความสนใจ ความเข้าใจ ความสามารถของผู้เรียน โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูด และการเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผลแก้ไข ปัญหา นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความสามารถ ความสนใจ ความตระหนัก ต่อการควบคุมตนเองและสุขภาพจิต และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระทบถึงใจและความรู้สึก จะทำให้ บุคคลปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Zajonc. 2006, Judith Johannes. 2012. p. 6, Johns.

2000, Jennings. 2008, Stephen Brookfield.1995 อ้างถึงใน King & Hibbison. 2000 และ Miller, 2010, วิจารณ์ พานิช. 2556.หน้า 17-26)

4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนให้สามารถทำงานได้สำเร็จ โดยผู้สอนจัดเตรียมข้อมูล กิจกรรมหรือความช่วยเหลือที่เหมาะสมไว้ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้สูงขึ้นตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีหลักการที่ว่าผู้ที่มีศักยภาพสูงกว่าจะเป็นผู้ให้การช่วยเหลือเสริมต่อการเรียนรู้กับผู้ที่มีศักยภาพต่ำกว่า ในเบื้องต้น การที่จะให้ความช่วยเหลือนั้นผู้สอนต้องประเมินความรู้เดิม หรือทักษะของผู้เรียนก่อน เพื่อที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้เรียน และการเสริมต่อจะค่อยๆ ลดลง เมื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นและสุดท้ายการเสริมต่อจะยุติลงเมื่อผู้ที่มีศักยภาพต่ำกว่าสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง (Cazden. 1988, Eggen & Kauchak. 1997) ตามที่ Vygotsky (1978) กล่าวถึง ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมว่า กระบวนการทางสังคมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านรอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริงกับระดับพัฒนาการที่เต็มศักยภาพ หากผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แบบ Scaffolding ที่เชื่อมต่อการพัฒนาการของผู้เรียน ให้สามารถสร้างความเข้าใจใหม่ภายในตน (Internalization) สอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนพบว่า ครูไทยชอบการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้พูดคุย รับฟังความคิดของกันและกัน สามารถช่วยกระตุ้นความคิดซึ่งกันและกันและนำไปสู่ข้อสรุปที่ตนเข้าใจได้ (ทีศนา แชมมณี, 2548)

ข้อสังเกตจากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่ใช้สมรรถนะเป็นฐาน กระทำอย่างกระตือรือร้น ที่ได้ที่เกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติ ผ่านการกระตุ้นให้คิดด้วยคำถาม การมองเห็นจากการศึกษากรณีศึกษา การสัมผัส การฟังผู้อื่น ส่งเสริมการไตร่ตรองสะท้อนความคิด มีการคิดทบทวน ทดสอบความคิด ความเชื่อ ของตนเอง และพยายามแก้ไขความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เกิดการเรียนรู้ใหม่ มีทักษะใหม่ และเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม แก้ไขการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง (unlearn) และเรียนรู้ใหม่แทนที่การเรียนรู้เดิม (relearn) ด้วยการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ ตามแนวทาง Constructionism ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ได้ข้อสรุปที่ผ่านการคิด ไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนกับเพื่อนจนได้ข้อสรุปด้วยตัวเอง การเรียนรู้แบบนี้จะยั่งยืน จดจำและเปลี่ยนพฤติกรรมจากภายในได้ถาวร (พนม เกตุมาน. 2561, วิจารณ์ พานิช. 2555 ,วรรณดี สุทธิธนกร. 2560)

ในกระบวนการเรียนรู้ ที่นำไปให้ผู้เรียนคิดทบทวนแบบ “ใคร่ครวญ” จะได้เห็นการเปลี่ยนความเชื่อ (mindset) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สงบ ผ่อนคลาย ปลอดภัย สนุก ทำท่าย ชวนคิด ให้ทำด้วยตนเอง คิด สรุปด้วยตัวเอง ใช้กิจกรรมกลุ่มที่กระตุ้น แบ่งปันแลกเปลี่ยน และสรุปความคิดรวบยอดด้วยตัวเอง ครูทำหน้าที่ เป็น Learning Facilitator อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนมีความสนใจ อยากรู้ สนุกตื่นเต้นทำท่าย ให้แนวทาง ข้อมูลอ้างอิง วิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วให้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ครูเป็น Mentor/Coach ช่วยให้เด็กพัฒนาไปตามศักยภาพที่แตกต่างกัน ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ที่จะส่งเสริมให้เติบโตตามความแตกต่าง (พนม เกตุมาน. 2561, วิจารณ์ พานิช. 2555, วรรณดี สุทธิธารกร. 2560)

จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เห็นสิ่งที่ได้คิดทบทวน ว่ารู้สึกอย่างไร การสะท้อนการเรียนรู้ (reflection) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ต่อยอด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ต่อยอดจากกัน เมื่อทำการสรุปความรู้รวบยอด (conceptualization) ทำให้แต่ละคนเกิดความรู้ใหม่ ความเชื่อใหม่ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากภายใน เกิดความรู้สึกที่ดี ตื่นเต้น รั้งใจ ทำท่าย สนุก มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ (heart) มีกระบวนการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างรอบคอบ และได้ความคิดรวบยอดที่สามารถไปเรียนรู้ต่อ (head) การเรียนรู้จะประกอบด้วย การได้ลงมือทำด้วยตัวเอง (hand) (พนม เกตุมาน. 2561, วิจารณ์ พานิช. 2555, วรรณดี สุทธิธารกร. 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สามารถนำไปใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่ดี
2. กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ผู้ใช้สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงรายละเอียดของกิจกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ติดตาม ประเมินผลคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาความต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองของนิสิต

2. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ไปใช้สร้างเสริมความเป็นครูโดยผสมผสานกับแนวคิดด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของนิสิตในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ผสมผสานกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของนิสิต เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ศรุสภาลาดพร้าว.
- กฤษณมูรติ. (2556). การศึกษาและสาระสำคัญของชีวิต. (นวลคำ จันภา, แปล). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 4 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 65-71.
- ขอบฟ้า จันท์เจริญ. (2562). หลักการจัดการเรียนรู้. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จิรวรรณ กาละดี. (2544). คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). การออกแบบการสอนและบูรณาการ. นครปฐม: เพชรเกษม.
- ชนาธิป พรกุล แคทท์. (2544). 2544. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิพรรณ जातीเสถียร. (2561). การวิจัยและพัฒนากระบวนการฝึกอบรมครูประจำการด้านการประเมินเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการชี้แนะทางปัญญา. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 45(2), 1-20.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2545). คู่มือการพัฒนากระบวนการบริหารผลงานยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). ความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ก. พลพิมพ์ (1996) จำกัด.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- นัยนา ทองศรีเกตุ. (2544). การสอนดีมีคุณภาพ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- นิภาพร เข็มมา. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามทัศนะของผู้ปกครอง
นักเรียนปฐมวัย โรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2. *วารสารออนไลน์ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*,
1-11.
- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2542). *กระบวนการแสวงหาความรู้วิทยาศาสตร์*. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เอส พรินต์ติ้ง
ไทย แพลคตอรี.
- ปิยาณี ณ นคร. (2556). การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 1-20.
- ปิยะชัย จันทร์วงศ์ไพศาล. (2549). *การค้นหาวិเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ*.
กรุงเทพฯ: เอชอาร์เซ็นเตอร์.
- ปราณี อ่อนศรี. (2557). Contemplative education: education for human development
in 21st century. *วารสารพยาบาลทหารบก.ปีที่ 10, ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2552)*, หน้า 14-23.
- ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ.
(2557,14 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 156 ง. หน้า 16-19.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพ
ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์
ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 12 พฤศจิกายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม110 ตอนพิเศษ 150 ง. หน้า 42-47.
- พรรณอร อุชุกาพ. (2561). *การศึกษาและวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูวิฑิตศาสนาทรร. (2556). การพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสาร มจร วิชาการล้านนา.ปีที่ 2 ฉบับที่ 1
มกราคม-มิถุนายน 2556*.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณจรรย์ มั่งสิงห์. (2536). Reflective thinking: แนวคิดใหม่ในวงการฝึกหัดครู. *วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(2), 31-34.
- วรรณดี สุทธิจินตกร. (2560). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.
Transformative Learning and Action Research*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: อาญาตา.
- วิจารณ์ พานิช (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ส. เจริญ.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิราภรณ์ ศรีด้วง. (2538). *ครูปฐมวัย แบบที่ควรเป็น*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/617533>
- วิวัฒน์ อ้นน่วม, เฉลียว อ่อนนุ้ย และประสิทธิ์ พึ่งกุศล. (online). *การผลิตครูสู่ความเป็นเลิศ*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 จาก http://edu.psru.ac.th/2011/News_EDU.doc
- วัชรรา เล่าเรียนดี, ปรมัญญ์ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมพรินติ้ง กรู๊ป.
- ศยามน อินสะอาด. (2561). *การออกแบบ e-learning เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2553). *กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. แหล่งทุน กองทุน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2552.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และบุษบง ต้นติวงศ์. (2559). *การประเมินอย่างใดควรวัดต่อเด็กปฐมวัย : แนวคิดและการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). *เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”*. สระแก้ว: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สมนึก ทองเอี่ยม. (2550). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับกลาง ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2554). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์สงศิลป์
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา.

- สุนน อมรวิวัฒน์. (2533). *สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพรรณ ตั้งทวีวัฒนา. (2544). *ผลกระทบของภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นทางโทรทัศน์ เรื่อง เณรน้อยเจ้าปัญญาที่มีต่อผู้ชม*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2553). *การพัฒนาครูทั้งระบบตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. วันที่ 28-29 ธันวาคม 2553 ณ โรงแรมนครแพททาวเวอร์จังหวัดแพร่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต2.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2543). *รายงานการศึกษาของฮ่องกง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุริยเดว ทรีปาตี. ออนไลน์. 'หมอสุริยเดว' ชี้ทำร้ายเด็ก คือพฤติกรรมเลียบแบบ. สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 ตุลาคม 2563. จาก <https://www.nationtv.tv/main/content/378799447>
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2554). *แบบประเมินสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2563. จาก: <http://www.nidtep.go.th/competency/book.htm>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). *คู่มือการประกันคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทพลัส.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *โครงการประชุมปฏิบัติการปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ Active learning ในโครงการคัดเลือกและยกย่องผู้สร้างพลังการเรียนรู้ (Active teacher award)*. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา.
- หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล. (2528). *การปฏิรูปการศึกษา การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อดิสร ศรีเมืองบุญ, ศิริวิมล รัศมีพิพัฒน์ และละดา ดอนหงษา. (2559). คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1*. (น. 1066-1076). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- อรุณี สำเภาทอง. (2547). รายงานผลการจัดโต๊ะเสวนาโต๊ะกลมเรื่องกิจกรรมหล่อหลอมจิตสำนึก ความเป็นครูและทักษะทางวิชาชีพครู. *วารสารพระนครเศรษฐาร*, 3(1), 123-143.
- อานนท์ ศักดิ์วรวิชัย. (2547). *แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษณีย์ เทพวรชัย. (2543). *การเรียนการสอนเชิงรุก*. นนทบุรี: มายด์.
- Barnes, D. (1989). *Active learning*. Leeds: Leeds University TVEI Support Project.
- Boam, R., & Sparrow, P. (1992). *Designing and achieving competency*. New York: McGraw-Hill.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington DC: George Washington University.
- Cazden, C. B. (1988). *Classroom Discourse: The language of Teaching and Learning*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Dubois, D. D., & Rothwell, J. W. (2004). *Competency-based human resource management*. CA: Davies-Black Publishing.
- Edgen, & Kauchak. (1997). *Educational Psychology: Windows on Classroom*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Felder, R. M., & Brent, R. (2009). Active learning: An introduction. *American Society for Quality Higher Education Brief*, 2(4), 1-5.
- Jean, R. F. (1991). *A survival guide for the preschool teacher*. Retrieve from <https://bit.ly/2Kv37OT>

- Jennings, K.M., & Wolters, R.S. (2008). *The Labor Relations Process*. (9th ed.). Ohio, OH: South-Western Cengage Learning.
- James L. Gibson, John M. Ivancevich and James H. Donnelly. (2000). *Organizations: Behavior Structure Process*. Boston: McGraw-Hill.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone cooperative, competitive, and individualistic learning* (5th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Hazzan, O., Lapidot, T., & Ragonis, N. (2011). Active learning and the active-learning-based teaching model. Retrieve from <https://bit.ly/2MXCsMr>
- Laura, J. C. (2008). Twelve characteristics of effective early childhood teachers. *Young Children*, 63(2). 68-73.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- McKinney, K. (2011). *Active learning*. Illinois State University: Center for Teaching, Learning and Technology.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting active learning: Strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Miller, N. J., Besser, T. & Malshe, A. (2007). Strategic Networking among Small Business in Small US Communities. *International Small Business Journal*, 25(6), pp. 631-665.
- Smith, P. L., & Ragan, T. J. (1999). *Instructional Design*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Model for superior performance*. New York: John Wiley & Sons.
- Zajonc, R.B. and Markus, H. (1982). Affective and cognitive factors in preferences. *Journal of Consumer Research*, 9, 123-131.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริประภา พุทธิสกุล อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุฒิ เฟิงพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร.สรพงษ์ เจริญกฤตยาวุฒิ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ข

- แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม
- แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย: กิจกรรม CARES

แบบประเมินความเหมาะสม
ของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง

ขอความกรุณาท่านผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความครอบคลุม ขององค์ประกอบต่าง ๆ และโปรดให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ตอนที่ 1 ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

หัวข้อการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ชื่อกิจกรรม					
2. กลุ่มเป้าหมาย					
3. ระยะเวลา					
4. ผู้รับผิดชอบ					
5. สาระสำคัญ					
6. วัตถุประสงค์					
7. เป้าหมาย/ คุณลักษณะ					
8. แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้					
8.1 ขึ้นกำหนดกรอบการเรียนรู้					
8.2 ขึ้นสร้างสรรค์ผลงาน					
8.3 ขึ้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
8.4 ขึ้นประเมินผลการเรียนรู้					
9. สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้					

หัวข้อการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. การวัดและการประเมินผล					
11. ภาคผนวก					
11.1 แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้					
11.2 แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ชื่อกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

2. กลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

3. ระยะเวลา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

4. ผู้รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

5. สารสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

6. วัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

7. เป้าหมาย/คุณลักษณะ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

8. แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

9. สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

10. การวัดและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

11. ภาคผนวก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี: กิจกรรม CARES

คำชี้แจง: กรุณابันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีความตระหนัก ในคุณค่าและ ความสำคัญของ วิชาชีพครูปฐมวัย	<p>1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็ก</p> <p>1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็น พื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น</p> <p>1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของ วิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษากายใต้พื้นฐาน ของธรรมชาติและพัฒนาการเด็กปฐมวัย</p> <p>1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของ วิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญ ที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วง ชีวิตของบุคคลนั้น</p>						
2. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยม ไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และ เคารพความเป็น มนุษย์ของเด็ก ปฐมวัย	<p>2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครู ปฐมวัยที่มีความรักต่อเด็ก ดูแลเด็กด้วยความอบอุ่น อ่อนโยน ใส่ใจ</p> <p>2.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครู ปฐมวัยที่ต้องมี ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก</p> <p>2.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครู ปฐมวัยที่ต้องมีความเคารพต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก บนพื้นฐานธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย</p> <p>2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักถึง ความสำคัญของครูปฐมวัย ที่มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเข้าใจ และเคารพความ เป็นมนุษย์</p>						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
3. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย	<p>3.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย</p> <p>3.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย</p> <p>3.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย</p> <p>3.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย</p>						
4. มีทักษะในการประยุกต์ ประเมินสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	<p>4.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล</p> <p>4.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน</p> <p>4.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google Drive เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยส่งทุกภาคการศึกษา/หรือทุกปีการศึกษา</p> <p>4.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัยลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล</p>						
5. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	<p>5.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ</p> <p>5.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน</p>						
6. มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์	<p>6.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม</p> <p>6.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม</p> <p>6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่ต่างหากัน</p> <p>6.4 มีความไวใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน</p>						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
7. มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น	<p>7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหาอุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone)</p> <p>7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้</p> <p>7.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน</p>						
ลงชื่อ..... วัน/ เดือน/ ปี.....							

ภาคผนวก ค

- คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

โดย
อาจารย์ธนกร อินตะสิน

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พ.ศ. 2562

คำนำ

ต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างให้นิสิตมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตาเด็ก ดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลสร้างความศรัทธาที่ดีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เชื่อมมั่นในวิชาชีพและสามารถดึงศักยภาพของเด็กปฐมวัยให้ปรากฏออกมา รวมถึงการเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็น คือ มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนความคิดเห็นและการนำเสนอผลงาน มีร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ และมีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

คู่มือการจัดกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยส่วนที่ 1 กรอบแนวคิดกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ หลักการและเหตุผล ปรัชญา หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรม การประเมินกิจกรรม และเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู ส่วนที่ 2 แผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ ชื่อ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาผู้รับผิดชอบ สำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย/ คุณลักษณะ แนวทางในการจัดกิจกรรม สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู และรายละเอียดการประเมินผล

ทั้งนี้ ทางผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าภายหลังจากที่นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้เข้าร่วมกิจกรรมจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว จะมีคุณลักษณะความเป็นครูด้านการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา

อาจารย์ธนากร อินตะสิน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผล.....	1
ปรัชญาของกิจกรรม.....	4
หลักการพื้นฐานของกิจกรรม.....	4
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม.....	5
เป้าหมายของกิจกรรม.....	5
คุณลักษณะความเป็นครู.....	6
กระบวนการจัดกิจกรรม.....	6
การประเมินกิจกรรม.....	7
เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู.....	9
ส่วนที่ 2 แผนการจัดกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย.....	13
ชื่อกิจกรรม.....	13
กลุ่มเป้าหมาย.....	13
ระยะเวลา.....	13
ผู้รับผิดชอบ.....	13
สาระสำคัญ.....	13
วัตถุประสงค์.....	13
เป้าหมาย.....	13
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	14
สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้.....	17
การวัดและการประเมินผล.....	17
ภาคผนวกแผนการจัดกิจกรรม.....	18

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	
กรอบแนวคิดการออกแบบกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา.....	3

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	เป้าหมายของชุดกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา..... 5
2	คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม..... 7

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครู ร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครู ที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มที่ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ซึ่งคุณลักษณะความเป็นครู ได้กำหนดไว้ในเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพของคุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา, 2557, หน้า 16-19) สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่คุรุสภาให้การรับรอง เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด โดยการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรพิจารณาจากมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการผลิต และมาตรฐานบัณฑิต ซึ่งในมาตรฐานการผลิต ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้กำหนดมาตรฐานข้อ 5.4 การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และมีเกณฑ์การรับรองข้อ 2.8 (2) มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร และ (3) มีคู่มือการประเมินผลและสมุดบันทึกหรือระเบียบงานผลตามมาตรฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานบัณฑิต ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู/ ความเป็นผู้นำ กำหนดเกณฑ์การรับรองของวิชาชีพครู ข้อ 1) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปีละไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม ดังนั้น การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงต้องให้ความสำคัญและดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูอย่างเป็นรูปธรรม และมีความต่อเนื่อง

ครูปฐมวัย คือ ครูผู้สอนที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้ มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือکتัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูปฐมวัยจึงต้องพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกตสำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้น ยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็ก

ประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้นการผลิตครูปฐมวัยให้เป็นครูที่ดี มีจิตสำนึก ความเป็นครู มีความรอบรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติจึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีหลักสูตรผลิตบัณฑิตวิชาศึกษาศาสตร์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกแห่ง ในการผลิตครูปฐมวัยให้มีคุณลักษณะความเป็นครู อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติให้ยั่งยืน และเป็นมาตรฐานในระดับสากลต่อไป

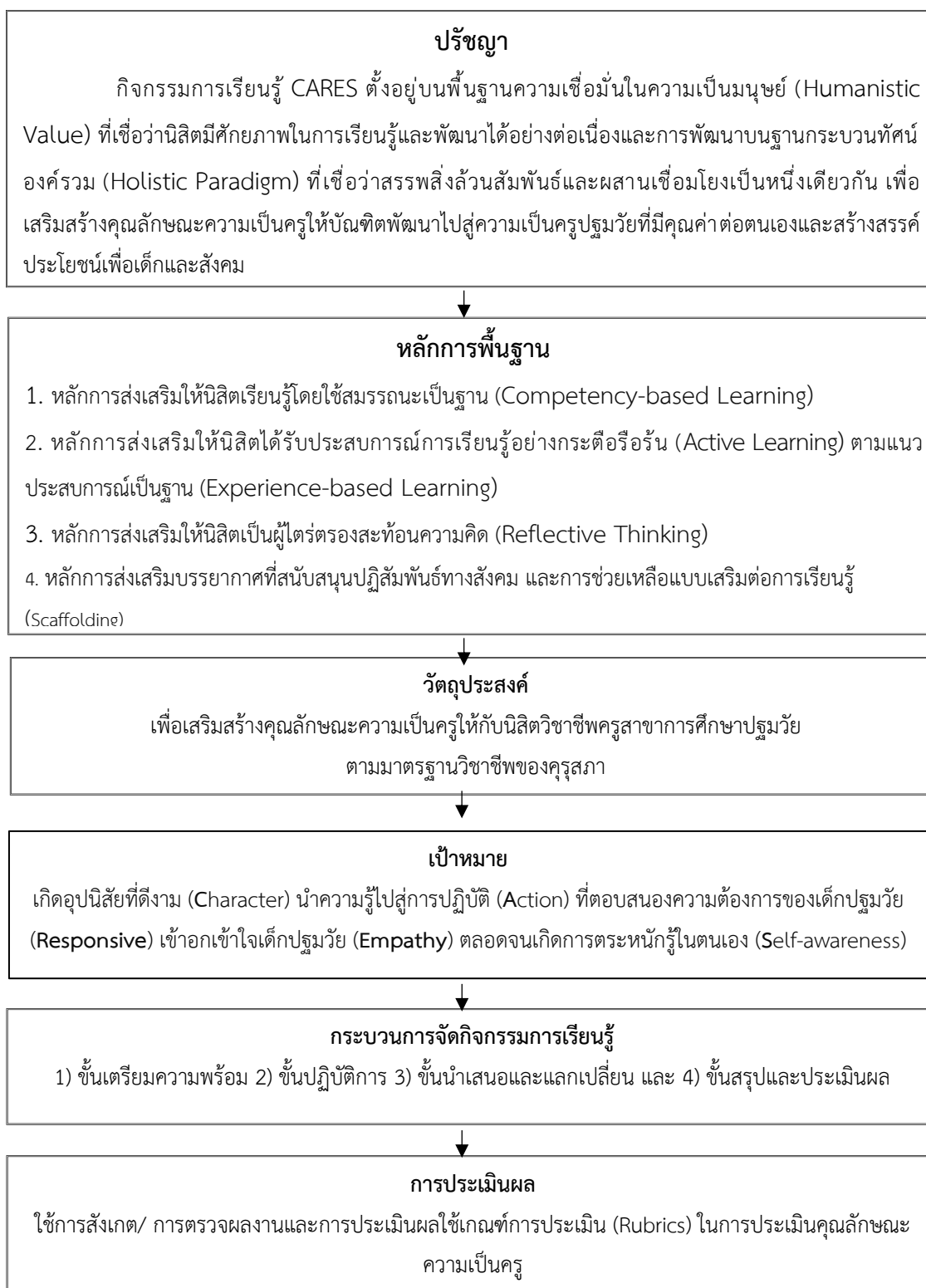
เนื่องจากกระบวนการผลิตบัณฑิตวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของสถาบัน อุดมศึกษา แต่ละแห่ง มีกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้กับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูปฐมวัย ที่มีความเข้มข้นมากน้อยแตกต่างกันไป และครุสภาไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้น สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีหน้าที่หลักในการผลิต บัณฑิตวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จึงได้พัฒนากิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่อยู่ระหว่างการศึกษ โดยการคัดสรรประเด็นที่เกิดจาก การบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้ วิชาศึกษาศาสตร์ ตามข้อบังคับครุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐาน ที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) มาตรฐานการ ปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับครุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

กิจกรรม CARES เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยตาม มาตรฐานวิชาชีพของครุสภา มีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 4 ประการ ได้แก่ (1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดย ใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based Learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ ที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง (Boam and Sparrow, 1992) ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียง พอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่งๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ (2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ตามแนว ประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based Learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับ ประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม (Felder and Brent, 2009) (3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรอง

สะท้อนความคิด (Reflective Thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ (McKinney, 2011) และ (4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุด ให้เกิดอุปนิสัยที่ดีงาม (Character) นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ (Action) ที่ตอบสนองความต้องการของเด็กปฐมวัย (Responsive) เข้าอกเข้าใจเด็กปฐมวัย (Empathy) ตลอดจนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

จากหลักการและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม CARES จะได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้นิสิตมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตาเด็ก ดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลสร้างความศรัทธาที่ดีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เชื่อมมั่นในวิชาชีพและสามารถดึงศักยภาพของเด็กปฐมวัยให้ปรากฏออกมา และมีสมรรถนะที่จำเป็นตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาวะอย่างเข้มข้น และต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับกรอบแนวคิดการออกแบบกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย แสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ปรัชญาของกิจกรรม

กิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ (Experiential education) ที่เชื่อในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างกระตือรือร้น ปรัชญาการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education) ที่เชื่อในการเรียนรู้ตามเกณฑ์ การปฏิบัติงานและกรอบการประเมินที่ชัดเจน แนวคิดการไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อจะได้เชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา และหลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และมีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย ตระหนักในพัฒนาการทางวิชาชีพครูของตนเอง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

หลักการพื้นฐานของกิจกรรม

หลักการพื้นฐานของกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับนี้ มีดังนี้

1. หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้ความสำคัญแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้
2. หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ
3. หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning)
4. หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความสามารถไปสู่ศักยภาพสูงสุด ให้เกิด

อุปนิสัยที่ดีงาม (Character) นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ (Action) ที่ตอบสนองความต้องการของเด็กปฐมวัย (Responsive) เข้าอกเข้าใจเด็กปฐมวัย (Empathy) ตลอดจนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูด้านการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัย คือ ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็นและการนำเสนอผลงาน มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และมีอารมณ์ขัน

เป้าหมายของกิจกรรม

กิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีเป้าหมายให้นิสิตที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยเป้าหมายดังกล่าวเกิดจากการคัดสรรประเด็นที่นำมาบูรณาการสู่การออกแบบโครงสร้างกิจกรรมจาก 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ส่วนที่ 3 คุณลักษณะความเป็นครูของครูปฐมวัย

จากนั้น พิจารณาประเด็นย่อยของทั้ง 3 ส่วน ประกอบกับการพิจารณารายวิชาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่ประกาศใช้ในสถาบันการผลิตครูด้านการศึกษามุขมนตรี สามารถวิเคราะห์แยกประเด็นที่ดำเนินการพัฒนาได้ในกิจกรรมตามหลักสูตรปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหลักสูตร รวมทั้งการคัดเลือกประเด็นที่สำคัญเพื่อการสนับสนุนให้สามารถผลิตครูที่มีความเป็นครูปฐมวัย ที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่น จึงสามารถสรุปเป้าหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชุดกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 4 ข้อ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เป้าหมายของกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน/ คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556	3. สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	4. มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และมีอารมณ์ขัน

คุณลักษณะความเป็นครู

คุณลักษณะความเป็นครู หมายถึง พฤติกรรม เจตนารมณ์ ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดีและเป็นที่ยอมรับของครูปฐมวัยที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย

1. ความรักในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่จะดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญไม่ใช้การมุ่งสอนเนื้อหา และมีความรักและความศรัทธาต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

2. มีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนความคิดเห็นและการนำเสนอผลงาน มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และมีอารมณ์ขัน

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มี 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นนำเสนอและ

แลกเปลี่ยน และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล โดยการสังเคราะห์แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) หลักการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้ความสำคัญแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ 2) หลักการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นักเรียนไตร่ตรอง สะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรม รับผิดชอบต่อข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด
2. ขั้นปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่กำหนดโดยมีพื้นฐานว่าต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญาและหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด
3. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด
4. ขั้นสรุปและประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนศึกษารวบรวม สรุปประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงาน กิจกรรมจัดระบบสรุปลงแฟ้มสะสมผลงาน และกิจกรรมประเมินผล

การประเมินกิจกรรม

การประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่เข้าร่วมกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมิน (Rubrics assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม และ/ หรือผลงานของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปรับปรุง

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการทำกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คือ นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกคน กำหนดขอบเขตในการประเมินตามเป้าหมาย คุณลักษณะ และตัวบ่งชี้ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีความรัก และความ ศรัทธา ในวิชาชีพครู	1. มีความ ตระหนักใน คุณค่าและ ความสำคัญ ของวิชาชีพครู ปฐมวัย	1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของเด็ก ปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็ก 1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของช่วง ปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วง ชีวิตของบุคคลนั้น 1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยใน ฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็กปฐมวัย 1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยใน ฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐาน ของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น
	2. มีหัวใจที่เต็ม เปี่ยมไปด้วย ความรัก ความ เข้าใจ และ เคารพความ เป็นมนุษย์ของ เด็กปฐมวัย	2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่มีความรักต่อ เด็ก ดูแลเด็กด้วยความอบอุ่น อ่อนโยน ใส่ใจ 2.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก 2.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความ เคารพต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก บนพื้นฐานธรรมชาติและพัฒนาการของ เด็กปฐมวัย 2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักถึงความสำคัญของครู ปฐมวัยที่มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์
	3. มีหัวใจที่เต็ม เปี่ยมไปด้วย ความรักและ ความศรัทธาใน วิชาชีพครู ปฐมวัย	3.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย 3.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครู ปฐมวัย 3.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาใน วิชาชีพครูปฐมวัย 3.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะใน การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	4. ประยุกต์ ประเมินสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อ การเรียนรู้	4.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 4.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายทั้งกิจกรรมใน หลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 4.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google Drive เป็นรายบุคคลและ เผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยส่งทุกภาคการศึกษา/หรือทุกปีการศึกษา 4.4 สะท้อนความคิดเห็นในตอนที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการ รู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มี ต่อครุประมุขวัยลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
เป้าหมายที่ 3 ร่วมมือกับผู้ มีส่วน เกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	5. ร่วมมือกับ ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	5.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 5.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน
เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความ เข้าใจความต่าง วัฒนธรรม ต่าง วัฒนธรรม ต่าง วัฒนธรรม ทัศน	6. มีทักษะความ เข้าใจความต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	6.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม 6.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม 6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน 6.4 มีความไว้วางใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน	7. มีอารมณ์ขัน ในการดำเนิน ชีวิตการทำงาน การเผชิญ ปัญหา และการ ยอมรับตัวตน ของตนเองและ ผู้อื่น	7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีค่า วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม 7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่ อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่ อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone) 7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจ เกิดข้อผิดพลาดได้ 7.4 สะท้อนความคิดเห็นในตอนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือ การแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
ตัวบ่งชี้

1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย
2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย
3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่มีรักและศรัทธา

ในวิชาชีพปฐมวัย

4. สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู				
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 1 มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 2 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์ของเด็กปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 3 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร

คุณลักษณะที่ 4 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้

1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ลงในแฟ้มสะสมผลงาน
3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้ Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูภูมิวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
คุณลักษณะที่ 4 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ 5 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้

1. รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ
4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
คุณลักษณะที่ 5 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตาม ตัวบ่งชี้ 5.1-5.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 ครบทุกตัว บ่งชี้

เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

คุณลักษณะที่ 6 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม
2. ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม
3. เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน
4. มีความไว้วางใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
คุณลักษณะที่ 6 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตาม ตัวบ่งชี้ 6.1-6.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน

คุณลักษณะที่ 7 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้

7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม

7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone)

7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้

7.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน				
คุณลักษณะที่ 7 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

ส่วนที่ 2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ชื่อกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มเป้าหมาย นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 5

ระยะเวลา หนึ่งภาคการศึกษา

ผู้รับผิดชอบ อาจารย์ที่ปรึกษา และ/ หรือ อาจารย์ในสาขาวิชาที่ได้รับมอบหมาย
อย่างน้อย 1 คน

สาระสำคัญ

วิชาชีพครูปฐมวัยเป็นวิชาชีพที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ อยู่บนศาสตร์เฉพาะแห่งการดูแลให้การศึกษา เป็นผู้ปลูกฝังความรู้ ความคิด จิตใจ เพื่อวางรากฐานในการพัฒนาตนให้กับเด็กปฐมวัย ดังนั้นครูปฐมวัยต้องเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรมและจริยธรรม มีทักษะความเข้าใจความต่างของวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์เมื่อต้องร่วมงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถประยุกต์ และประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้โดยเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นิสิตนักศึกษา มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักเด็ก
2. เพื่อให้นิสิตนักศึกษา ดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญไม่ใช่มุ่งสอนเนื้อหา
3. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
4. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตสามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
5. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ และ
6. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอารมณ์ขัน

เป้าหมาย/ คุณลักษณะ

มาตรฐาน/ คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556	3. สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	4. มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และมีอารมณ์ขัน

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นเพียงแนวทางที่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสอน วิธีการ เทคนิคการสอนต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม หากยังสามารถคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่กำหนดตามเกณฑ์ไว้ได้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. นิสิตและอาจารย์ผู้รับผิดชอบ ทำกิจกรรมสุนทรียสนทนาในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย โดยตัดสินใจร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ ความประทับใจเกี่ยวกับครู ที่ส่งผลให้นิสิตอยากมาเป็นครูปฐมวัย

2. อาจารย์ผู้รับผิดชอบอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” ให้นิสิตรับทราบขอบข่ายของกิจกรรม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและภาระงานที่ต้องปฏิบัติ จากนั้น นิสิตและอาจารย์ผู้รับผิดชอบร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขอบข่ายของกิจกรรม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จ ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานของการประเมิน

3. นิสิตทบทวนและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เช่น คุณลักษณะความเป็นครู บุคลิกภาพครู วิชาชีพครูปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม การผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

4. นิสิตร่วมกันไตร่ตรอง สะท้อนความคิดและสรุปองค์ความรู้ ความเข้าใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เช่น ขั้นตอนการทำกิจกรรม หัวข้อในการสังเกตพฤติกรรม วิธีการบันทึก แบบการเรียนรู้จากครุรักศิษย์ และแบบบันทึกจากศิษย์รักครู และเกณฑ์การประเมินกิจกรรม

นิติตปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” ประกอบด้วย กิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ศิษย์ที่รักครู ครูที่รักศิษย์ (กิจกรรมเดี่ยว) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. นิสิตนักศึกษาทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิมเกี่ยวกับความรักของครูที่เคยได้สัมผัส ชิมซับ ความผูกพันกับครูในสมัยวัยเยาว์ หรือช่วงเวลาที่ผ่านมา อาจารย์ผู้รับผิดชอบกล่าวเชื่อมโยงกับบุคลิกลักษณะของครูที่ดี การดูแลเด็ก การดูแลชั้นเรียน การแสดงถึงความรักความห่วงใย การรับฟังเหตุผล การตัดสินด้วยความยุติธรรม เป็นต้น

2. นิสิตนักศึกษาชมวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลเด็ก จากนั้นร่วมกันสนทรียสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับ เช่น ความเป็นครูคืออะไร ระลึกนึกถึงอะไรบ้าง หากสามารถกล่าวถึงครูที่เรารักอยากบอกอะไรต่อท่าน เป็นต้น แล้วไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”

3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนนิสิตในชั้นเรียนถึงลักษณะความเป็นครู บุคลิกลักษณะของครู การดูแลด้วยความรักความเมตตา จิตวิทยาต่างๆ ที่ครูได้เลือกใช้และปฏิบัติ จากนั้นส่งแบบบันทึกให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบตรวจ

4. นำแบบบันทึกการเรียนรู้จากศิษย์รักครู ที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อัปโหลดลงในโปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เพื่อให้เพื่อนนิสิตสามารถอ่านแบบบันทึกการเรียนรู้จากศิษย์รักครูของนิสิตนักศึกษาได้

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ครูที่รัก (กิจกรรมกลุ่ม) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ให้นิสิตรวมกลุ่มโดยมีสมาชิกประมาณ 3-5 คน ศึกษาสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนโดยแต่ละกลุ่มทำการศึกษาพฤติกรรมของครูและนักเรียนในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น 1) ช่วงรับเด็กตอนเช้าถึงกิจกรรมหน้าเสาธง 2) ช่วงเริ่มต้นสอนจนถึงเล่นสนามเด็กเล่น 3) ช่วงทานอาหารกลางวันถึงนอนหลับ 4) ช่วงหลังตื่นนอนถึงส่งเด็กกลับบ้าน โดยแต่ละกลุ่มจะต้องไปสังเกต 2 ช่วงเวลา โดยเลือกแบบไขว้กัน เช่น กลุ่ม 1 ไป ช่วง 1-2 กลุ่ม 2 ไปช่วง 2-3 กลุ่ม 3 ไปช่วง 3-4 กลุ่ม 4 ไปช่วง 4-1 เป็นต้น

2. แต่ละกลุ่มต้องแบ่งหน้าที่กันในการสังเกตพฤติกรรม โดยสังเกตครู 2 คน และที่เหลือสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสังเกตใช้หัวข้อ ดังนี้

2.1) การสังเกตว่าครูควรมีลักษณะ มีบุคลิก มีพฤติกรรมอย่างไร โดยอยู่บนพื้นฐานของการอบรมดูแล (Edu care) อาทิ ครูมีการแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ การแสดงออกถึงการเคารพความ

เป็นมนุษย์ให้ความอบอุ่น ใช้ความเข้าใจ ให้ความสนใจ ความห่วงใย ให้ความเสมอภาค ยุติธรรม ไม่ลำเอียง ยินดีช่วยเหลือเด็กทุกคนด้วยความเป็นกลาง จัดการเรียนการสอนที่สอนการประพฤติตนเพื่อเป็นมนุษย์ที่มีใจอ่อนโยน เอื้ออารี รู้จักให้อภัย มีระเบียบ มีเหตุผล เป็นต้น

2.2) สังเกตลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่อยู่ในการดูแลของครูในลักษณะต่างๆ ว่า เด็กมีพฤติกรรมอย่างไร การแสดงออกของเด็กทางการกระทำ การแสดงออกด้วยการพูด ลักษณะทางอารมณ์ เป็นต้น

2.3) ให้นิสิตนักศึกษาสะท้อนถึงธรรมชาติของครูและเด็ก ความแตกต่างระหว่างบุคคลของครูและเด็ก ความแตกต่างที่นิสิตเห็นนั้นมีอะไรบ้าง และความแตกต่างนั้นเกิดจากปัจจัยใด

2.4) พื้นฐานของการอบรมดูแล (Edu care) บุคลิกลักษณะ พฤติกรรม การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัยอย่างไรจากนั้น

3. นิสิตแต่ละกลุ่มนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนนิสิตในชั้นเรียนถึงลักษณะความเป็นครูที่เหมาะสม บุคลิกลักษณะของครูที่ดี การดูแลด้วยความรักความเมตตาต่อเด็กทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

4. ไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” (รายบุคคล) จากนั้นส่งแบบบันทึกให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบตรวจ

5. นำแบบบันทึกการเรียนรู้จากครูที่รัก ที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อัปโหลดลงในโปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เพื่อให้เพื่อนนิสิตสามารถอ่านแบบบันทึกการเรียนรู้จากศิษย์รักครูของนิสิตนักศึกษาได้

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้แต่ครูด้วยดวงใจ (กิจกรรมกลุ่ม) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. นิสิตทำความเข้าใจ สร้างความหมายต่อการเรียนรู้พื้นฐาน ได้แก่ 1) การศึกษาในระดับปฐมวัย ต้องอยู่บนพื้นฐานของการอบรมดูแล (Edu care) 2) บุคลิกลักษณะ พฤติกรรมที่เหมาะสมของครูปฐมวัย 3) การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) ความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย ให้นิสิตนักศึกษาเลือกทำเฉพาะในหัวข้อที่สนใจ นำมาระดมความคิดร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย

2. นิสิตแบ่งกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 3-5 คน เลือกประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ แล้วระดมความคิดภายในกลุ่ม และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และร่วมกันสรุปความคิด ดังนี้

2.1) การสังเกตว่าครุครรมีลักษณะ มีบุคลิก มีพฤติกรรมอย่างไร โดยอยู่บนพื้นฐานของการอบรมดูแล (Edu care) อาทิ ครูมีการแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ การแสดงออกถึงการเคารพความเป็นมนุษย์ให้ความอบอุ่น ใช้ความเข้าใจ ให้ความสนใจ ความห่วงใย ให้ความเสมอภาค ยุติธรรม ไม่ลำเอียง ยินดีช่วยเหลือเด็กทุกคนด้วยความเป็นกลาง จัดการเรียนการสอนที่สอนการประพฤติตนเพื่อเป็นมนุษย์ที่มีใจอ่อนโยน เอื้ออารี รู้จักให้อภัย มีระเบียบ มีเหตุผล เป็นต้น

2.2) สังเกตลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่อยู่ในการดูแลของครูในลักษณะต่างๆ ว่า เด็กมีพฤติกรรมอย่างไร การแสดงออกของเด็กทางการกระทำ การแสดงออกด้วยการพูด ลักษณะทางอารมณ์ เป็นต้น

2.3) ให้นิสิตนักศึกษาสะท้อนถึงธรรมชาติของครูและเด็ก ความแตกต่างระหว่างบุคคลของครูและเด็ก ความแตกต่างที่นิสิตนักศึกษาคิดถึงนั้นมีอะไรบ้าง และความแตกต่างนั้นเกิดจากปัจจัยใด

2.4) พื้นฐานของการอบรมดูแล (Edu care) บุคลิกลักษณะ พฤติกรรม การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัยอย่างไรจากนั้น มอบหมายให้แต่ละกลุ่มไปสังเกตการสอนในชั้นเรียนระดับปฐมวัยจนได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ แล้วช่วยกันการออกแบบการนำเสนอที่แสดงถึงหัวข้อกิจกรรม “แต่ครูด้วยดวงใจ” โดยจัดนิทรรศการนำเสนอ เช่น บอร์ดสารนิทัศน์ เพลง วิดีทัศน์ จุลสาร บทความ การเสวนา ละคร งานเขียน การวาดภาพ งานปั้น เรื่องเล่า กลอน เป็นต้น

3. นิสิตแต่ละกลุ่มแบ่งหัวข้อรับผิดชอบหัวข้อในการจัดนิทรรศการเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของครูที่รักศิษย์ และศิษย์ที่รักครู ผ่านการนำเสนอในรูปแบบบอร์ดสารนิทัศน์ เพลง วิดีทัศน์ จุลสาร บทความ การเสวนา ละคร งานเขียน การวาดภาพ งานปั้น เรื่องเล่า กลอน และอื่นๆ ที่สะท้อนถึงความรัก ความเมตตาของครูที่มีต่อศิษย์

4. แต่ละกลุ่มนำแผนงานที่จะปฏิบัติเสนอต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบ

5. จัดนิทรรศการร่วมกันในสัปดาห์วันครู 16 มกราคม 2563

ขั้นตอนที่ 3 ขั้่นนำเสนอและแลกเปลี่ยน

1. นิสิตนำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ทุกกระยะที่ผ่านมา

2. นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดเกี่ยวกับ 1) ความรัก ความเมตตาและความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ได้แก่ มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ในการ

สร้างสรรค์ผลงานการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนความคิดเห็นและการนำเสนอผลงาน มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และ มีอารมณ์ขัน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผล

1. นิสิตนักศึกษา เพื่อน อาจารย์ผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะๆ และร่วมกันประเมินคุณลักษณะตามตัวบ่งชี้เมื่อสามารถดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นระยะ กรณีที่นิสิตศึกษามีผลการประเมินตัวบ่งชี้ใดตัวบ่งชี้หนึ่งต่ำกว่าระดับดีมากให้เป็นจุดยพินิจของอาจารย์ผู้รับผิดชอบในการมอบหมายงานหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาได้บรรลุความสำเร็จตามตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเหล่านั้น

2. นิสิตนักศึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบร่วมกันสนทนารวบรวมสิ่งที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” แล้วไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”

3. นิสิตนักศึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบนั่งเป็นวงกลมร่วมกันร้องเพลงพระราชนิพนธ์ความฝันอันสูงสุด จากนั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่ตัดสิน ทุกคนมีสติติดตามความเป็นไปของตนเอง โดยครูกำหนดหัวข้อในการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับเนื้อเพลง เช่น ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง ที่ได้เอ่ยถึงการขอ 4 อย่าง 4 จะ 4 ไม่ ปณิธานที่นิสิตตั้งไว้เกี่ยวกับการเป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคต

สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้

1. วัสดุทัศนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครูและเด็ก หนังสือ 7-Eleven Thailand เชิดชูพระคุณครู 2. เครื่องเขียนต่างๆ
2. สื่อที่เลือกใช้ เช่น บอร์ดสารนิทัศน์ เพลง วัสดุทัศน จุลสาร บทความ การเสวนา ละคร งานเขียน การวาดภาพ งานปั้น เรื่องเล่า กลอน และอื่นๆ ที่สะท้อนการสอนด้วยความรักของครู
3. แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
4. สมุดบันทึกกิจกรรม CARES สำหรับนิสิตนักศึกษา

การวัดและการประเมินผล

1. วิธีการวัดผล ได้แก่ การตรวจผลงานการสังเกต
2. เครื่องมือวัดผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย แบบรูบลิคส์และเกณฑ์ประเมินคุณลักษณะที่ 1-7
3. เกณฑ์การประเมิน คือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไป ทุกรายการ

ภาคผนวกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES

1. แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ครูที่รักศิษย์ ศิษย์ที่รักครู (งานเดี่ยว)

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” ชิ้นงานที่ 1 “ครูคนดีของใจ”	
ชื่อ-นามสกุล.....	รหัสประจำตัว.....
ชั้นปีที่.....	
ภาคการศึกษา.....	ปีการศึกษา.....
วันที่..... เดือน พ.ศ.....	
<p>คำชี้แจง: ให้นิสิตนักศึกษาไตร่ตรองสะท้อนความคิด เกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม “ครูที่รักศิษย์ ศิษย์ที่รักครู” ในประเด็นดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การไตร่ตรองสะท้อนคิดเกี่ยวกับความรักของครูที่นิสิตนักศึกษาเคยสัมผัส ได้รับ ได้สัมผัส 2. เมื่อชมวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลเด็ก นิสิตนักศึกษาได้ระลึกรู้ถึงอะไรบ้าง หากกล่าวถึงครูคนดีของใจอยากบอกอะไรต่อครู-อาจารย์ของท่าน 3. หลังการไปสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียน แสดงทัศนะ หรือประสบการณ์ที่ นิสิตนักศึกษาได้รับเกี่ยวกับพื้นฐานการอบรมดูแล 	

2. ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES” (งานเดี่ยว)

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”
 ชิ้นงานที่ 2 “แต่ครูด้วยดวงใจ”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
 ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือนพ.ศ.....

คำชี้แจง: ให้นิสิตนักศึกษาใส่หลักฐานเกี่ยวกับสื่อหรือกิจกรรมที่ได้ออกแบบและดำเนินการ
 ที่สะท้อนถึงความรักของครู เช่น บอร์ดสารนิทัศน์ เพลง วิดีทัศน์ จุลสาร บทความ การเสวนา
 ละคร งานเขียน การวาดภาพ งานปั้น เรื่องเล่า กลอน และอื่นๆที่สะท้อนการสอนด้วยความรัก
 ของครู

3. ตัวอย่างแบบบันทึกครูดีที่ฉันจะเป็น (งานเดี่ยว)

**ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”
ชั้นงานที่ 3 “ครูดีที่ฉันรัก”**

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือนพ.ศ.....

คำชี้แจง:

ให้นักศึกษาศึกษาประเมินตนเองหลังจากการปฏิบัติชุดกิจกรรม “CARES” ซึ่งเป็นกิจกรรมรายบุคคล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ฉันจะเป็นครูที่ดีได้อย่างไร
2. ฉันได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำชุดกิจกรรม “CARES”
3. ฉันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการประยุกต์และใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการมีความคิดสร้างสรรค์

5. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวดี: กิจกรรมการเรียนรู้ CARES

คำชี้แจง: กรุณابันทักคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย	<p>1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนนาการเด็ก</p> <p>1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น</p> <p>1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนนาการเด็กปฐมวัย</p> <p>1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น</p>						
2. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์ของเด็กปฐมวัย	<p>2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่มีความรักต่อเด็ก ดูแลเด็กด้วยความอบอุ่น อ่อนโยน ใส่ใจ</p> <p>2.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก</p> <p>2.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความเคารพต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก บนพื้นฐานธรรมชาติและพัฒนนาการของเด็กปฐมวัย</p> <p>2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักถึงความสำคัญของครูปฐมวัยที่มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์</p>						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
3. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย	<p>3.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย</p> <p>3.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย</p> <p>3.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย</p> <p>3.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย</p>						
4. มีทักษะในการประยุกต์ ประเมินสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	<p>4.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล</p> <p>4.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน</p> <p>4.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google Drive เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยส่งทุกภาคการศึกษา/หรือทุกปีการศึกษา</p> <p>4.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักในความสำเร็จของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัยลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล</p>						
5. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	<p>5.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ</p> <p>5.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน</p>						
6. มีทักษะความเข้าใจ	<p>6.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม</p> <p>6.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม</p>						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
ความต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน 6.4 มีความไวใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน						
7. มีอารมณ์ขันใน การดำเนินชีวิต การทำงาน การ เผชิญปัญหา และ การยอมรับตัวตน ของตนเองและ ผู้อื่น	7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญ กับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็น ปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่าง เหมาะสม 7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือ ยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความ ล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจาก พื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone) 7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือ ยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ 7.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของ การมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนิน ชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน						
ลงชื่อ..... วัน/ เดือน/ ปี.....							

6. รายละเอียดการประเมินผล

เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

ตัวบ่งชี้

1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย
2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย
3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่มีรักและศรัทธา

ในวิชาชีพปฐมวัย

4. สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู				
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 1 มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 2 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์ของเด็กปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 3 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

และการสื่อสาร

คุณลักษณะที่ 4 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้

1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ลงในแฟ้มสะสมผลงาน

3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้ Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการรู้เท่าทัน และการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูภูมิวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
คุณลักษณะที่ 4 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ 5 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้

1. รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ
4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
คุณลักษณะที่ 5 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 5.1-5.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 5.1-5.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 5.1-5.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 5.1-5.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 5.1-5.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

คุณลักษณะที่ 6 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม
2. ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม
3. เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน
4. มีความไว้วางใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
คุณลักษณะที่ 6 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 6.1-6.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 6.1-6.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 6.1-6.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 6.1-6.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 6.1-6.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน

คุณลักษณะที่ 7 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้

7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม

7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone)

7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้

7.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือ
การแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน				
คุณลักษณะที่ 7 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

ต้นร่างสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี

โดย
อาจารย์ธนกร อินตะสิน

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. 2562

รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว

ชื่อ-นามสกุล.....
รหัสประจำตัวนิสิต.....
คณะ.....
สาขาวิชา.....
หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่.....
E-mail address.....
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ซอย.....
ถนน..... แขวง/ ตำบล.....
เขต/ อำเภอ..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ภูมิหลัง.....	1
เป้าหมายของกิจกรรม.....	1
คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	2
กระบวนการจัดกิจกรรม.....	3
การประเมินกิจกรรม.....	3
เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู.....	6
ข้อควรปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม.....	8
แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้.....	10
ชิ้นงานที่ 1 ครูคนดีของใจ.....	10
ชิ้นงานที่ 2 แต่ครูด้วยดวงใจ.....	11
ชิ้นงานที่ 3 ครูคนดีที่ฉันรัก.....	12
แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	13
ความคิดเห็นของอาจารย์.....	14
บันทึกการเรียนรู้.....	16

ภูมิหลัง

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครู ร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครู ที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มที่ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ดังนั้น การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงต้องให้ความสำคัญและดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง

ครูปฐมวัย คือ ครูผู้สอนที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้ มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูปฐมวัย จึงต้องพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกตสำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้น ยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้น การผลิตครูปฐมวัยให้เป็นครูที่ดีมีจิตสำนึกความเป็นครู มีความรอบรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ จึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกแห่ง ในการผลิตครูปฐมวัยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติให้ยั่งยืนและเป็นมาตรฐานในระดับสากลต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเกิดจากการคัดสรรประเด็นที่เกิดจากการบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อให้ นิสิตมีคุณลักษณะความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา และภายหลังจากที่นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว คาดหวังว่า นิสิตจะได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู และสามารถสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง และมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยต่อไป

เป้าหมายของกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย มีเป้าหมายให้นิสิตที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยเป้าหมายดังกล่าว เกิดจากการคัดสรรประเด็นที่นำมาบูรณาการ สู่การออกแบบโครงสร้างกิจกรรมจาก 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตาม ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ส่วนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

จากนั้น พิจารณาประเด็นย่อยของทั้ง 3 ส่วน ประกอบกับการพิจารณารายวิชาในหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยที่ประกาศใช้ในสถาบันการผลิตครูด้านการศึกษาก่อนปฐมวัย สามารถวิเคราะห์ แยกประเด็นที่ดำเนินการพัฒนาได้ในกิจกรรมตามหลักสูตรปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับ หลักสูตร รวมทั้งการคัดเลือกประเด็นที่สำคัญ เพื่อการสนับสนุนให้สามารถผลิตครูที่มีคุณภาพเป็นครู ปฐมวัย ที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่น จึงสามารถสรุปเป้าหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชุดกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 1 เป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน/ คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556	3. สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	4. มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และ มีอารมณ์ขัน

คุณลักษณะความเป็นครู

คุณลักษณะความเป็นครู หมายถึง พฤติกรรม เจตนาารมณ์ ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดีและเป็นที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย

1. ความรักในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการพัฒนาเด็กด้วยความรัก และเคารพความเป็นมนุษย์ การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่จะดูแลให้การศึกษาเด็กโดยเคารพความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญไม่ใช่การมุ่งสอนเนื้อหา และมีความรักและความศรัทธาต่อวิชาชีพครูปฐมวัย
2. มีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนความคิดเห็นและการนำเสนอผลงาน มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และมีอารมณ์ขัน

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มี 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล โดยการสังเคราะห์แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวังให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับความรู้ที่ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการส่งเสริมบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นเตรียมความพร้อม** มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตเกิดแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรม รับผิดชอบต่อข้อบ่งชี้ของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงข้อบ่งชี้กิจกรรม กิจกรรมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด
2. **ขั้นปฏิบัติการ** มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่กำหนดโดยมีพื้นฐานว่าต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญาและหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด
3. **ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน** มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด
4. **ขั้นสรุปและประเมินผล** มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงาน กิจกรรมจัดระบบสรุปลงพิมพ์สะสมผลงาน และกิจกรรมประเมินผล

การประเมินกิจกรรม

การประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่เข้าร่วมกิจกรรม CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมิน (Rubrics assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม และ/ หรือผลงานของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปรับปรุง

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการทำกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คือ นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกคน กำหนดขอบเขตในการประเมินตามเป้าหมาย คุณลักษณะ และตัวบ่งชี้ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีความรัก และความ ศรัทธา ในวิชาชีพครู	1. มีความ ตระหนักใน คุณค่าและ ความสำคัญของ วิชาชีพครู ปฐมวัย	1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนาการเด็ก 1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนาการเด็กปฐมวัย 1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น
	2. มีหัวใจที่เต็ม เปี่ยมไปด้วย ความรัก ความ เข้าใจ และ เคารพความเป็น มนุษย์ของเด็ก ปฐมวัย	2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่มีความรักต่อเด็ก ดูแลเด็กด้วยความอบอุ่น อ่อนโยน ใส่ใจ 2.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก 2.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความเคารพต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก บนพื้นฐานธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักถึงความสำคัญของครูปฐมวัยที่มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์
	3. มีหัวใจที่เต็ม เปี่ยมไปด้วย ความรักและ ความศรัทธาใน วิชาชีพครู ปฐมวัย	3.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย 3.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย 3.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย 3.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
<p>เป้าหมายที่ 2</p> <p>มีทักษะใน การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร</p>	<p>4. ประยุกต์ ประเมินสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อ การเรียนรู้</p>	<p>4.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล</p> <p>4.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายทั้ง กิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงใน แฟ้มสะสมผลงาน</p> <p>4.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E- document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google Drive เป็น รายบุคคลและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยส่งทุกภาคการศึกษา/ หรือทุกปีการศึกษา</p> <p>4.4 สะท้อนความคิดเห็นภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการ รู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูผู้สอนในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล</p>
<p>เป้าหมายที่ 3</p> <p>ร่วมมือกับผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง อย่าง สร้างสรรค์</p>	<p>5. ร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์</p>	<p>5.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>5.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ</p> <p>5.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน</p>
<p>เป้าหมายที่ 4</p> <p>มีทักษะความ เข้าใจความต่าง วัฒนธรรม ต่าง กระบวนทัศน์</p>	<p>6. มีทักษะความ เข้าใจ ความต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์</p>	<p>6.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม</p> <p>6.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม</p> <p>6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน</p> <p>6.4 มีความไว้วางใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน</p>
<p>เป้าหมายที่ 5</p> <p>มีอารมณ์ขัน</p>	<p>7. มีอารมณ์ขัน ในการดำเนิน ชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับ ตัวตนของตนเอง และผู้อื่น</p>	<p>7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มี คำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำ ที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่ง ใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone)</p> <p>7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่ อาจเกิดข้อผิดพลาดได้</p> <p>7.4 สะท้อนความคิดเห็นภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขัน หรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและ การทำงาน</p>

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
ตัวบ่งชี้

1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย
2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย
3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่มีรักและศรัทธา

ในวิชาชีพปฐมวัย

4. สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะความเป็นครู				
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 1 มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 2 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์ของเด็กปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู				
คุณลักษณะที่ 3 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร

คุณลักษณะที่ 4 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้

1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ลงในแฟ้มสะสมผลงาน
3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้ Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
4. สะท้อนความคิดเห็นภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในความรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูผู้ช่วย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
คุณลักษณะที่ 4 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ 5 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้

1. รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ
4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
คุณลักษณะที่ 5 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตาม ตัวบ่งชี้ 5.1-5.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 5.1- 5.4 ครบทุกตัว บ่งชี้

เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

คุณลักษณะที่ 6 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม
2. ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม
3. เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน
4. มีความไวใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 4 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
คุณลักษณะที่ 6 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตาม ตัวบ่งชี้ 6.1-6.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 6.1- 6.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน

คุณลักษณะที่ 7 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับ
ตัวตนของตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้

7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการ
ปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม

7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone)

7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้

7.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

เป้าหมายที่ 5 มีอารมณ์ขัน				
คุณลักษณะที่ 7 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 7.1-7.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

ข้อควรปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม

เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ CARES เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงไม่มีผลกระทบบใด ๆ ต่อผลการเรียนรายวิชาในหลักสูตรของนิสิต แต่การเข้าร่วมกิจกรรมจะช่วยบ่มเพาะและเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น เพื่อให้นิสิตได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุดกิจกรรมนี้สูงสุด จึงมีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1. นิสิตควรศึกษาคู่มือการใช้ให้เข้าใจ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมกิจกรรม หากมีข้อสงสัยประการหนึ่งประการใด สามารถสอบถามอาจารย์ผู้รับผิดชอบ
2. นิสิตควรเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบทุกครั้ง ด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปริญญาตรี
3. นิสิตต้องปฏิบัติกิจกรรมและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองให้ครบทุกชิ้นงานอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน โดยให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด
4. นิสิตควรร่วมกันสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มด้วยความสามัคคีและเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน
5. นิสิตต้องประเมินตนเองและประเมินเพื่อนด้วยความยุติธรรม และบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะจากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมลงในตารางบันทึกกิจกรรม รวมทั้งให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ได้ประเมินนิสิตและลงนาม ทั้งนี้ เป้าหมายของการประเมินเพื่อการพัฒนา มิใช่เพียงเพื่อการประเมินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น ดังนั้น จึงควร

ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่เพื่อนด้วยข้อเท็จจริงและยอมรับผลการประเมินรวม ทั้งความคิดเห็นจากทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาตนเอง

6. หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้งตามที่กำหนดแล้ว นิสิตที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ก็ต่อเมื่อมีผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับดีขึ้นไป โดยนำคะแนน จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาคำนวณเป็นคะแนนเฉลี่ย แล้วเทียบกับเกณฑ์ในหน้า 6 หากมีคุณลักษณะใด ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้ติดต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบกิจกรรม เพื่อดำเนินการซ่อมเสริม หรือมอบหมายงานตามดุลยพินิจของอาจารย์ เพื่อเข้าสู่กระบวนการเสริมสร้างความเป็นครูอีกครั้ง (หรือจนกว่าจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนด)

1. แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ CARES ครูที่รักศิษย์ ศิษย์ที่รักครู (งานเดี่ยว)

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”

ชิ้นงานที่ 1 “ครูคนดีของใจ”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....

ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง: ให้นิสิตนักศึกษาไตร่ตรองสะท้อนความคิด เกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม “ครูที่รักศิษย์ ศิษย์ที่รักครู” ในประเด็นดังนี้

1. การไตร่ตรองสะท้อนคิดเกี่ยวกับความรักของครูที่นิสิตนักศึกษาเคยสัมผัส ได้รับ ได้สัมผัส
2. เมื่อชมวิดีโอทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลเด็ก นิสิตนักศึกษาได้ระลึกนึกถึงอะไรบ้าง หากกล่าวถึงครูคนดีของใจอยากบอกอะไรต่อครู-อาจารย์ของท่าน
3. หลังการไปสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียน แสดงทัศนนะ หรือประสบการณ์ที่นิสิตนักศึกษาได้รับเกี่ยวกับพื้นฐานการอบรมดูแล

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”

ชิ้นงานที่ 2 “แต่ครูด้วยดวงใจ”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
 ภาควิชา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือนพ.ศ.....

คำชี้แจง: ให้นิสิตนักศึกษาใส่หลักฐานเกี่ยวกับสื่อหรือกิจกรรมที่ได้ออกแบบและดำเนินการ
 ที่สะท้อนถึงความรักของครู เช่น บอร์ดสารนิทัศน์ เพลง วิดีทัศน์ จุลสาร บทความ การเสวนา
 ละคร งานเขียน การวาดภาพ งานปั้น เรื่องเล่า กลอน และอื่นๆที่สะท้อนการสอนด้วยความรัก
 ของครู

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CARES”
ชิ้นงานที่ 3 “ครูดีที่ฉันรัก”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
 ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง:

ให้นักศึกษาศึกษาประเมินตนเองหลังจากการปฏิบัติชุดกิจกรรม “CARES” ซึ่งเป็นกิจกรรมรายบุคคล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ฉันจะเป็นครูที่ดีได้อย่างไร
2. ฉันได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำชุดกิจกรรม “CARES”
3. ฉันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการประยุกต์และใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการมีความคิดสร้างสรรค์

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวีย: กิจกรรมการเรียนรู้ CARES

คำชี้แจง: กรุณำบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่ความเป็นครูตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีความตระหนัก ในคุณค่าและ ความสำคัญของ วิชาชีพครูปฐมวัย	<p>1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็ก</p> <p>1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็น พื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น</p> <p>1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของ วิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษากายใต้พื้นฐาน ของธรรมชาติและพัฒนาการเด็กปฐมวัย</p> <p>1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของ วิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญ ที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วง ชีวิตของบุคคลนั้น</p>						
2. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยม ไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และ เคารพความเป็น มนุษย์ของเด็ก ปฐมวัย	<p>2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครู ปฐมวัยที่มีความรักต่อเด็ก ดูแลเด็กด้วยความอบอุ่น อ่อนโยน ใส่ใจ</p> <p>2.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครู ปฐมวัยที่ดีต้องมี ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก</p> <p>2.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงคุณลักษณะของครู ปฐมวัยที่ดีมีความเคารพต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก บนพื้นฐานธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย</p> <p>2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักถึง ความสำคัญของครูปฐมวัยที่มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์</p>						
3. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยม ไปด้วยความรักและ ความศรัทธาใน วิชาชีพครูปฐมวัย	<p>3.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็น ครูปฐมวัย</p> <p>3.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการตระหนักถึง คุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย</p> <p>3.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่ รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย</p> <p>3.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาใน วิชาชีพครูปฐมวัย</p>						
4. มีทักษะในการ ประยุกต์ ประเมินสื่อ นวัตกรรมและ	<p>4.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสม ผลงานรายบุคคล</p>						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ การสื่อสาร	4.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 4.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google Drive เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยส่งทุกภาคการศึกษา/หรือทุกปีการศึกษา 4.4 สะท้อนความคิดเห็นในตนที่แสดงถึงความตระหนักใน ความสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูผู้เกี่ยวข้องในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล						
5. ร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	5.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 5.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน						
6. มีทักษะความ เข้าใจ ความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	6.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม 6.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม 6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน 6.4 มีความไวใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน						
7. มีอารมณ์ขันใน การดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญ ปัญหา และการ ยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น	7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับ สถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม 7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือ ยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความ ล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone) 7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับ การกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ 7.4 สะท้อนความคิดเห็นในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมี อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การ เผชิญกับปัญหาและการทำงาน						
ลงชื่อ..... วัน/ เดือน/ ปี.....							

ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบ

